

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ภายหลังการประกาศใช้มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 25 เรื่อง งบกระแสเงินสด ซึ่งให้เริ่มถือปฏิบัติกับงบการเงินสำหรับรอบระยะเวลาบัญชีเริ่มในหรือหลังวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2537 เป็นต้นมา การจัดทำงบกระแสเงินสดยังจำกัดอยู่เฉพาะในวงแคบ มีแต่เฉพาะบริษัทจดทะเบียนเท่านั้น ที่จัดทำงบกระแสเงินสด เนื่องจากตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยได้ออกหนังสือที่ บจ. (ว) 86/ 2537 ลงวันที่ 19 สิงหาคม พ.ศ. 2537 กำหนดให้บริษัทจดทะเบียนจัดทำงบกระแสเงินสดสำหรับรอบระยะเวลาบัญชีที่เริ่มในหรือหลังวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2537 เป็นต้นไป นอกจากนี้กฎกระทรวง ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2539) ออกตามความในพระราชบัญญัติบริษัทมหาชนจำกัด พ.ศ. 2535 กำหนดให้บริษัทมหาชนจำกัดจะต้องจัดทำและนำเสนองบกระแสเงินสดนอกเหนือจากงบดุล งบกำไรขาดทุน งบแสดงการเปลี่ยนแปลงในส่วนของผู้ถือหุ้น งบกำไรสะสม และหมายเหตุประกอบงบการเงิน ในขณะที่กฎกระทรวง ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2519) ซึ่งออกตามความในประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 285 วันที่ 24 พฤศจิกายน พ.ศ. 2515 ก็ได้กำหนดให้บริษัทจำกัด ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน และนิติบุคคลต่างประเทศต้องจัดทำและนำเสนองบกระแสเงินสดต่อกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์

ต่อมาเมื่อมีการประกาศใช้มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 35 เรื่อง การนำเสนองบการเงิน ซึ่งกำหนดให้กิจการต้องเริ่มถือปฏิบัติกับงบการเงินสำหรับรอบระยะเวลาบัญชีที่เริ่มในหรือหลังวันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2542 เป็นต้นมา บริษัทจำกัด ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน และนิติบุคคลต่างประเทศเริ่มจัดทำงบกระแสเงินสดกันมากขึ้น นอกจากนี้หลังจากพระราชบัญญัติการบัญชี พ.ศ. 2543 มีผลบังคับใช้เมื่อพ้นกำหนดเก้าสิบวันนับแต่วันประกาศในราชกิจจานุเบกษา (12 พฤษภาคม พ.ศ. 2543) เป็นต้นมา ความจำเป็นที่ห้างหุ้นส่วนจดทะเบียน บริษัทจำกัด และนิติบุคคลต่างประเทศจะต้องจัดทำและนำเสนองบกระแสเงินสดต่อกรมทะเบียนการค้า กระทรวงพาณิชย์ ยิ่งมีมากขึ้นเนื่องจากมาตรา 4 ของพระราชบัญญัติการบัญชีระบุให้งบการเงินนั้นมีความหมายรวมถึงงบกระแสเงินสดด้วย

จากการเปิดเผยข้อมูลในงบกระแสเงินสดของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยช่วงปี 2537-2542 มีแนวทางการปฏิบัติที่แตกต่างจากมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 25 เรื่อง งบกระแสเงินสด ในหลายประเด็น เช่น บริษัทจำแนกงบกระแสเงินสดเข้าสู่กิจกรรมไม่ถูกต้อง บริษัทแสดงงบกระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุนและกิจกรรมจัดหาเงินเป็นยอดสุทธิทั้ง ๆ ที่ตาม

มาตรฐานการบัญชีฉบับดังกล่าวกำหนดให้แสดงกระแสเงินสดรับและเงินสดจ่ายที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมลงทุนและกิจกรรมจัดหาเงิน แยกจากกัน เป็นต้น สาเหตุส่วนหนึ่งน่าจะมาจากความสับสนและความคลุมเครือในการจำแนกประเภทของรายการที่ก่อให้เกิดกระแสเงินสดรับ และกระแสเงินสดจ่ายเข้าสู่กิจกรรมดำเนินงาน กิจกรรมลงทุน และกิจกรรมจัดหาเงิน นอกจากนี้มาตรฐานการบัญชียังเปิดโอกาสให้กิจการจำแนกกระแสเงินสดรายการเดียวเข้าสู่กิจกรรมได้มากกว่าหนึ่งกิจกรรม ทำให้เกิดผลกระทบต่ออัตราส่วนทางการเงิน ยกตัวอย่างเช่น ดอกเบี้ยจ่าย เป็นต้น ตลอดจนผู้จัดทำบัญชีอาศัยช่องโหว่ของมาตรฐานการบัญชีในการตกแต่งบัญชี (Creative Accounting) ทำให้งบกระแสเงินสดที่จัดทำขึ้นไม่สะท้อนถึงกระแสเงินสดสุทธิที่เกิดขึ้นจากแต่ละกิจกรรมอย่างถูกต้องและยากต่อการเปรียบเทียบระหว่างกิจการ ซึ่งหากมีผู้นำงบกระแสเงินสดที่ได้ไปใช้ก็อาจนำไปสู่การตัดสินใจผิดพลาด นอกจากนี้ยังมีสาเหตุจากผู้จัดทำงบกระแสเงินสดขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำงบกระแสเงินสดที่ถูกต้อง เป็นต้น

แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ศึกษาค้นคว้า เอกสาร ตำราต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้แนวความคิดมาเป็นกรอบความคิดในการวิเคราะห์และสนับสนุนการศึกษาในครั้งนี้ ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดที่อยู่เบื้องหลังการจัดทำงบกระแสเงินสด
2. วัตถุประสงค์ของงบกระแสเงินสด
3. วิธีการและรูปแบบในการนำเสนองบกระแสเงินสด
4. ประโยชน์ของงบกระแสเงินสด
5. การแสดงกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน
6. ข้อสังเกตเกี่ยวกับมาตรฐานการบัญชีของประเทศสหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร สหภาพยุโรป และไทย
7. ข้อโต้แย้งเกี่ยวกับงบกระแสเงินสด
8. การวิเคราะห์งบกระแสเงินสดโดยใช้อัตราส่วนทางการเงิน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. แนวคิดที่อยู่เบื้องหลังการจัดทำงบกระแสเงินสด

วรศักดิ์ ทุมมานนท์ (2547, หน้า 190) กล่าวว่า งบกระแสเงินสดเกิดจากการผสมผสาน

2 แนวคิดเข้าด้วยกันคือ

1.1 งบกระแสเงินทุน (Funds Statement) จะสะท้อนให้เห็นถึงแหล่งที่มาและใช้ไปของทรัพยากรของกิจการในระหว่างรอบระยะเวลาบัญชีหนึ่ง ๆ ในทางปฏิบัติงบกระแสเงินทุนอาจจัดทำขึ้นตามเกณฑ์ที่แตกต่างกัน เช่น จัดทำขึ้นตามเกณฑ์เงินสด (Cash Basis) เกณฑ์ทุนหมุนเวียน

(Working Capital) เกณฑ์สินทรัพย์หมุนเวียนเร็ว (Quick Assets) หรือตามเกณฑ์สินทรัพย์ที่เป็นตัวเงินสุทธิ (Net Monetary Assets) เกณฑ์ใดเกณฑ์หนึ่ง แต่โดยทั่วไปเกณฑ์การจัดทำงบกระแสเงินทุนอาจแบ่งออกเป็น 3 เกณฑ์ ดังนี้

1.1.1 เกณฑ์เงินสด (Cash Basis) งบกระแสเงินทุนที่จัดทำขึ้นตามเกณฑ์เงินสดจะให้ข้อมูลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในบัญชีเงินสดในระหว่างรอบระยะเวลาบัญชีหนึ่ง ๆ โดยการจัดจำแนกเงินสดที่เกิดขึ้นในระหว่างรอบระยะเวลาบัญชีออกเป็นกระแสเงินสดรับและกระแสเงินสดจ่ายและแสดงผลกระทบของกระแสเงินสดรับและกระแสเงินสดจ่ายที่มีต่อบัญชีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

1.1.2 เกณฑ์ทุนหมุนเวียน (Working Capital) งบกระแสเงินทุนที่จัดทำขึ้นตามเกณฑ์ทุนหมุนเวียนจะแสดงรายการทั้งหมดที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเงินทุนหมุนเวียน (ทุนหมุนเวียน หมายถึง สินทรัพย์หมุนเวียนหักด้วยหนี้สินหมุนเวียน) ซึ่งการเปลี่ยนแปลงในกระแสเงินทุนดังกล่าวหมายถึง การเพิ่มขึ้นหรือลดลงในเงินสด ลูกหนี้การค้า สินค้าคงเหลือ เจ้าหนี้การค้า ตลอดจนรายการสินทรัพย์และหนี้สินหมุนเวียนอื่น ๆ เกณฑ์ทุนหมุนเวียนจึงช่วยให้งบกระแสเงินทุนยังคงเอกลักษณ์ขึ้นพื้นฐานของการวัดหรือรับรู้รายการและเหตุการณ์ทางบัญชีตามเกณฑ์คงค้าง แต่ไม่ทำให้ผู้ใช้งบการเงินเข้าใจถึงแหล่งที่มาและใช้ไปของเงินสดในระหว่างรอบระยะเวลาบัญชี

1.1.3 เกณฑ์ทรัพยากรทางการเงินทั้งหมด (All Financial Resources) งบกระแสเงินทุนที่จัดทำขึ้นตามเกณฑ์ทรัพยากรทางการเงินทั้งหมดจะแสดงเฉพาะผลกระทบของรายการค้าทั้งหมดที่เกิดขึ้นกับบุคคลภายนอกโดยไม่คำนึงว่ารายการนั้นจะเกี่ยวข้องกับการได้มาหรือใช้ไปของเงินสดหรือทุนหมุนเวียนหรือไม่ ดังนั้นงบกระแสเงินทุนที่จัดทำขึ้นตามเกณฑ์นี้จึงต้องนำไปใช้ร่วมกับ งบกระแสเงินทุนที่จัดทำขึ้นตามเกณฑ์อื่นจึงจะสะท้อนรายการทั้งหมดที่มีผลกระทบต่อกิจการในการจัดหาเงินและการลงทุน วิธีนี้มีข้อดี คือ ช่วยให้งบกระแสเงินทุนสะท้อนถึงรายการทั้งหมดซึ่งเป็นรายการที่สำคัญ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารเงินของกิจการ

1.2 การตัดสินใจทางการเงิน (Financial Decisions) การตัดสินใจด้านการเงินแบ่งเป็น 3 ประเภทคือ การตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงาน (Operating Decisions) การตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดหาเงิน (Financing Decisions) และการตัดสินใจเกี่ยวกับการลงทุน (Investing Decisions)

Brealey and Myers (1984) Solomon and Pringle (1980) (อ้างในวรศักดิ์ ทุมมานนท์, 2547, หน้า 5) ตั้งข้อสังเกตว่าการตัดสินใจเกี่ยวกับการลงทุนจะเกี่ยวโยงกับการตัดสินใจในเรื่องการจัดหาเงิน ส่วนการตัดสินใจเกี่ยวกับการลงทุนและการจัดหาเงินจะเกี่ยวโยงกับการตัดสินใจ

เกี่ยวกับการดำเนินงาน นอกจากนี้การแยกความแตกต่างระหว่างการตัดสินใจเกี่ยวกับการลงทุน และการจัดหาเงิน และความแตกต่างระหว่างการตัดสินใจเกี่ยวกับการลงทุนและการจัดหาเงิน ออกจากการตัดสินใจเกี่ยวกับการดำเนินงานจะช่วยให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการตัดสินใจ ทางด้านการเงินมากยิ่งขึ้น

สรรพพงศ์ ลิ้มปรีธารังกุล (2542, หน้า 76) กล่าวว่างบกระแสเงินสด (Statement of Cash Flow) มีจุดเริ่มต้นในการที่จะเลียนแบบมาจากลักษณะพื้นฐานของการทำประมาณการกระแส เงินสดในแนวคิดของทางการเงินหรือกระแสเงินสดที่ปลอดภาระ (Free Cash Flow) ซึ่ง วัตถุประสงค์ของทางการเงินนั้นมีพื้นฐานที่ต้องการตัดสินใจในเรื่อง

1. การตัดสินใจการลงทุน (Investment Decision or Capital Budgeting)
2. การตัดสินใจทางการเงิน (Financial Decision or Capital Structure)

วัตถุประสงค์หลักทั้งสองเรื่องจะนำไปสู่วัตถุประสงค์ของธุรกิจ คือ Maximize Shareholder's Wealth หรือ การเพิ่มมูลค่าของกิจการให้สูงสุด

2. วัตถุประสงค์ของงบกระแสเงินสด

การที่ผู้บริหารกิจการ ผู้ลงทุน และผู้เป็นเจ้าของจะทราบว่าในงวดที่ผ่านมากิจการมี การได้มาและใช้จ่ายเงินสดไปอย่างไรนั้น จำเป็นที่จะต้องมีความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ของเงินสด งบกระแสเงินสด (Cash Flow Statement) จึงถือเป็นแหล่งข้อมูลที่สำคัญที่ผู้ใช้งบ การเงินใช้เป็นเครื่องมือในการประเมินการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างทางการเงินซึ่งรวมถึง สภาพคล่องและความสามารถในการชำระหนี้ ตลอดจนความสามารถของกิจการที่จะจัดการเกี่ยวกับ จำนวนเงินและระยะเวลาของกระแสเงินสดเพื่อปรับให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงของโอกาสและ สถานการณ์ที่เกิดขึ้นมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 25 เรื่อง งบกระแสเงินสด เป็นไปตามเกณฑ์ที่ กำหนดขึ้นโดยมาตรฐานการบัญชีระหว่างประเทศ ฉบับที่ 7 (ฉบับปรับปรุง ปี 1992) (IAS No.7, Cash Flow Statement: Revised 1992) โดยมีเนื้อหาสาระสำคัญไม่แตกต่างกัน ได้กล่าวถึง วัตถุประสงค์หลักของงบกระแสเงินสดไว้กว้าง ๆ ว่างบกระแสเงินสดจัดทำขึ้นเพื่อให้ข้อมูล เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของกระแสเงินสดรับและจ่ายที่เกิดขึ้นในระหว่างรอบระยะเวลาบัญชีโดย จำแนกกระแสเงินสดที่เกิดขึ้นในระหว่างรอบระยะเวลาบัญชีออกเป็น 3 กิจกรรม คือ กระแสเงิน สดจากการดำเนินงาน กิจกรรมลงทุน และกิจกรรมจัดหาเงิน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้ลงทุน ผู้เป็น เจ้าหนี้ และผู้ใช้งบการเงินโดยทั่วไปในการประเมินสิ่งต่อไปนี้

1. ความสามารถของกิจการในการก่อให้เกิดกระแสเงินสดสุทธิในอนาคตเป็นบวก
2. ความสามารถของกิจการในการจ่ายเงินหนี้และเงินปันผล และความจำเป็นที่กิจการ

จะต้องอาศัยแหล่งเงินทุนจากแหล่งภายนอก

3. เหตุผลที่ทำให้กำไรสุทธิแตกต่างไปจากกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน

4. ผลกระทบที่มีต่อฐานะการเงินของกิจการของรายการที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนและการจัดหาเงิน โดยไม่คำนึงถึงว่ารายการนั้นจะมีการรับและจ่ายจริงเป็นเงินสดหรือไม่เป็นเงินสด ในระหว่างรอบระยะเวลาบัญชี

3. วิธีการและรูปแบบในการนำเสนอกระแสเงินสด

เมื่อนำแนวคิดงบกระแสเงินทุนและการตัดสินใจทางการเงินมารวมกัน งบกระแสเงินสดจึงถือเป็นรูปแบบหนึ่งของงบกระแสเงินทุนซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงสุทธิที่เกิดขึ้นของเงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสดของกิจการ ซึ่งกิจการจะสามารถระบุสาเหตุของการเปลี่ยนแปลงในเงินสดโดยการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงในบัญชีที่มีใช้เงินสด (หนี้สิน ส่วนของผู้ถือหุ้น และสินทรัพย์ที่มีใช้เงินสด) และจำแนกการเปลี่ยนแปลงในเงินสดในระหว่างงวดตามการตัดสินใจทางการเงินได้ดังนี้

3.1 กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน (Cash Flow from Operating Activities)

มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 25 เรื่อง งบกระแสเงินสด ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

กิจกรรมดำเนินงาน (Operating Activities) หมายถึงกิจกรรมหลักที่ก่อให้เกิดรายได้ของกิจการ และกิจกรรมอื่นที่ไม่ใช่กิจกรรมลงทุนหรือกิจกรรมจัดหาเงิน

จากนิยามดังกล่าวสรุปได้ว่า กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน หมายถึง กระแสเงินสดที่เกิดจากกิจกรรมหลักที่ก่อให้เกิดรายได้ของกิจการและจากกิจกรรมอื่นที่ไม่ใช่กิจกรรมลงทุนหรือกิจกรรมจัดหาเงิน หรืออาจกล่าวได้ว่าเป็นกิจกรรมการดำเนินงานโดยปกติของกิจการ โดยจะเกี่ยวข้องกับการผลิต การขายสินค้า และการให้บริการรวมถึงรายการค้าทุกรายการที่เกิดขึ้นในการดำเนินงานที่มีผลกระทบต่อกำไรสุทธิของกิจการ กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานจึงมักเป็นผลมาจากรายการต่าง ๆ และเหตุการณ์อื่นที่เกิดขึ้นในการคำนวณกำไรสุทธิ แต่ไม่รวมถึงกำไรหรือขาดทุนจากการขายสินทรัพย์ถาวรซึ่งถือเป็นส่วนหนึ่งของกระแสเงินสดจากการลงทุน กระแสเงินสดจากการดำเนินงานจึงเป็นเครื่องบ่งชี้ความสามารถของกิจการในการก่อให้เกิดกระแสเงินสดที่เพียงพอเพื่อชำระหนี้ระยะสั้น เพื่อการดำเนินงานของกิจการ เพื่อจ่ายเงินปันผล และเพื่อการลงทุนใหม่ ๆ โดยไม่ต้องพึ่งพาการจัดหาเงินจากแหล่งเงินภายนอก

กระแสเงินสดจากการดำเนินงานยังชี้ให้เห็นว่า

1. หากการดำเนินงานมีกำไรจริงในรอบบัญชีที่ผ่านมา ทำไมกิจการจึงขาดเงินสดหมุนเวียนอย่างต่อเนื่อง
2. ทำไมในรอบบัญชีที่ผ่านมาการดำเนินงานจึงประสบการขาดทุน ทั้ง ๆ ที่กิจการก่อให้เกิดเงินสดรับจากการดำเนินงานมหาศาล

3.2 กระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุน (Cash Flow from Investing Activities)

มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 25 เรื่อง งบกระแสเงินสด ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

กิจกรรมลงทุน (Investing Activities) หมายถึง การซื้อและจำหน่ายสินทรัพย์ระยะยาว และเงินลงทุนอื่น ซึ่งไม่รวมอยู่ในรายการเทียบเท่าเงินสด

รายการเทียบเท่าเงินสด หมายถึง เงินลงทุนระยะสั้นที่มีสภาพคล่องสูงซึ่งพร้อมที่จะเปลี่ยนเป็นเงินสดในจำนวนที่ทราบได้และมีความเสี่ยงต่อการเปลี่ยนแปลงในมูลค่าน้อยหรือไม่มีนัยสำคัญ

จากนิยามดังกล่าวสรุปได้ว่า กระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุน หมายถึง กระแสเงินสดที่เกิดจากการซื้อและจำหน่ายสินทรัพย์ระยะยาวและเงินลงทุนอื่นของกิจการซึ่งไม่รวมอยู่ในรายการเทียบเท่าเงินสด กระแสเงินสดดังกล่าวแสดงถึงรายจ่ายที่กิจการได้จ่ายไปเพื่อซื้อสินทรัพย์ต่าง ๆ ที่จะก่อให้เกิดรายได้และกระแสเงินสดรับในอนาคต

กระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุนจึงเป็นเครื่องบ่งชี้ว่าในรอบระยะเวลาบัญชีที่ผ่านมา

1. กิจการมีรายจ่ายฝ่ายทุน (Capital Expenditures) เพื่อการปรับปรุง ต่อเติม หรือเปลี่ยนแทนอุปกรณ์หรือจำหน่ายโรงงานที่ไม่อยู่ในสภาพใช้งานได้หรือเก่าล้าสมัยบ้างหรือไม่
2. กิจการมีการลงทุนระยะยาวหรือจัดหาสินทรัพย์อื่น ๆ ที่จะก่อให้เกิดรายได้และกระแสเงินสดรับกลับคืนมาในอนาคตบ้างหรือไม่
3. กิจการมีการจำหน่ายสินทรัพย์ระยะยาวที่ไม่ได้ใช้งาน เช่น ที่ดิน อาคารและอุปกรณ์บ้างหรือไม่ เป็นจำนวนเงินเท่าไร

3.3 กระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงิน (Cash Flow from Financing Activities)

มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 25 เรื่อง งบกระแสเงินสด ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

กิจกรรมจัดหาเงิน (Financing Activities) หมายถึง กิจกรรมที่มีผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในขนาดและองค์ประกอบของส่วนของเจ้าของและส่วนกู้ยืมของกิจการ

จากนิยามดังกล่าวสรุปได้ว่า กระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงินหมายถึงกระแสเงินสดที่เกิดจากการก่อหนี้สินทั้งระยะสั้นและระยะยาว และกระแสเงินสดที่ได้รับจากการลงทุนโดยเจ้าของกิจการหรือจากกิจกรรมอื่นใดที่มีผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในขนาดและโครงสร้างของส่วนของเจ้าของและส่วนของการกู้ยืมของกิจการ กระแสเงินสดดังกล่าวเป็นประโยชน์ในการคาดคะเนโครงสร้างของส่วนของเจ้าของและส่วนของการกู้ยืมของกิจการ ซึ่งจะช่วยให้สามารถคาดคะเนสิทธิเรียกร้องในกระแสเงินสดในอนาคตของผู้ให้เงินทุนแก่กิจการ

กระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงินเป็นเครื่องบ่งชี้ให้เห็นว่าในรอบระยะเวลาบัญชีที่ผ่านมา

1. กิจกรรมมีการจัดหาเงินโดยการก่อหนี้และ/หรือ โดยการเพิ่มทุนบ้างหรือไม่ เป็นจำนวนเท่าไร

2. กิจกรรมมีการชำระคืนหนี้สินระยะยาวหรือซื้อหลักทรัพย์หุ้นทุน หรือหุ้นกู้ คืนบ้างหรือไม่

ความสัมพันธ์ระหว่างกระแสเงินสดจากกิจกรรมทั้ง 3 กิจกรรม ที่รวมอยู่ในงบกระแสเงินสดสามารถอธิบายความสัมพันธ์ได้ดังนี้

องค์ประกอบของงบกระแสเงินสด

กิจกรรมการดำเนินงาน

เงินสดรับจากการขายสินค้าและการให้บริการ	หัก	เงินสดจ่ายค่าซื้อสินค้าและบริการ / เงินสดจ่ายแก่และเพื่อพนักงาน	=	กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน
---	-----	---	---	----------------------------

กิจกรรมลงทุน

เงินสดรับจากการขายหลักทรัพย์ของกิจการอื่น/ เงินสดรับจากการขายที่ดิน อาคารและอุปกรณ์	หัก	เงินสดจ่ายเพื่อซื้อหลักทรัพย์ของกิจการอื่น/ เงินสดจ่ายเพื่อซื้อที่ดิน อาคารและอุปกรณ์	=	กระแสเงินสดจากการลงทุน
---	-----	---	---	------------------------

กิจกรรมจัดหาเงิน

เงินสดรับจากการออกพันธบัตร เงินกู้ยืม หนี้กู้/ เงินสดรับจากการออกหุ้นทุนหรือหลักทรัพย์ หนี้ทุนอื่น	หัก	เงินปันผลจ่าย/ เงินที่จ่ายแก่ผู้เป็นเจ้าของเพื่อซื้อหรือไถ่ถอนหุ้นทุนของกิจการ/ เงินสดที่จ่ายชำระหนี้กู้ยืมหรือแก่ผู้ถือหุ้นกู้เพื่อไถ่ถอนหุ้นกู้	=	กระแสเงินสดจากการจัดหาเงิน
--	-----	---	---	----------------------------

=

เงินสดเพิ่มขึ้น
(ลดลง)
สุทธิระหว่างงวด

4. ประโยชน์ของงบกระแสเงินสด

งบกระแสเงินสดให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อบุคคลต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ผู้ใช้งบการเงินทั่วไป

1. ในการประเมินความสามารถทางการบริหารงานของกิจการในการได้มาซึ่งเงินสดหรือรายการเทียบเท่าเงินสด

2. ในการประเมินความต้องการหรือแผนงานในอนาคตของกิจการในการใช้จ่ายเงินสดไปในกิจกรรมต่าง ๆ

3. ข้อมูลในอดีตของงบกระแสเงินสดยังเป็นตัวบ่งชี้จำนวนเงิน ระยะเวลา และใช้พยากรณ์ความแน่นอนที่กระแสเงินสดจะเกิดขึ้นในอนาคต

4. เป็นประโยชน์ในการตรวจสอบความถูกต้องของการประเมินผลของกระแสเงินสดในอนาคตที่จัดทำขึ้นในอดีต

5. สามารถเปรียบเทียบผลการดำเนินงานภายในกิจการเดียวกันหรือผลการดำเนินงานที่นำเสนอโดยกิจการต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น เนื่องจากงบกระแสเงินสดเป็นงบการเงินที่ตัดผลกระทบที่เกิดจากการใช้วิธีการบัญชีที่แตกต่างกันสำหรับรายการและเหตุการณ์เดียวกันของกิจการออกไป

ผู้ลงทุนและเจ้าหนี้

1. ได้ทราบว่าแท้จริงแล้วกิจการเหล่านั้นมีที่มาของเงินสดจากกิจกรรมใดบ้างและใช้เงินสดที่ได้มาไปอย่างมีประสิทธิภาพเพียงใด

2. เป็นประโยชน์ต่อการพยากรณ์จำนวนเงินสดที่กิจการจะสามารถจ่ายเงินปันผลและดอกเบี้ยแก่ผู้ลงทุนและเจ้าหนี้ได้ในอนาคต

3. การประเมินความเสี่ยงอันอาจเกิดจากการลงทุนในสินทรัพย์ของกิจการในรอบระยะเวลาบัญชีที่ผ่านมา

4. ทราบความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการหากำไรและกระแสเงินสดสุทธิ และผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงในระดับราคา

5. ทราบถึงแหล่งเงินทุนของกิจการที่จะจัดหาในอนาคต

6. สามารถอธิบายความแตกต่างของกำไรสุทธิและกระแสเงินสดจากการดำเนินงานอื่น ๆ

นอกจากนี้ปริมาณกระแสเงินสดยังเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญที่กำหนดมูลค่าธุรกิจสูงสุด นอกเหนือจากความเสี่ยงของธุรกิจ (Risk) ซึ่งทั้งสองปัจจัยนี้ผู้บริหารการเงินต้องพยายามจัดให้กระแสเงินสดและความเสี่ยงสมดุลกัน เพื่อก่อให้เกิดมูลค่าธุรกิจสูงสุด โดยมีดัชนีชี้วัดคือราคาตลาดของหุ้นสามัญ กระแสเงินสดจะก่อให้เกิดความสามารถในการหากำไรของธุรกิจ

(Profitability) เนื่องจากธุรกิจจะนำเงินสดไปลงทุนในสินทรัพย์ และนำสินทรัพย์ไปใช้ในทางที่ก่อให้เกิดประโยชน์มากที่สุด (Earning Power) (แต่เงินสดมิใช่สินทรัพย์ที่สร้างกำไร) ในขณะที่เดียวกันกระแสเงินสดก็มีความเสี่ยง (Risk) จากตัวกระแสเงินสดเอง เช่น การกู้ยืมเงินมาเพื่อลงทุนในสินทรัพย์ กิจกรรมต้องพยายามบริหารสินทรัพย์ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลให้สูงที่สุดจะได้สามารถชำระหนี้ทั้งเงินต้นและดอกเบี้ยคืนเจ้าของเงินกู้ เป็นต้น จะได้ไม่เป็นอุปสรรคในการดำเนินงานของกิจการ

ข้อมูลเหล่านี้เป็นข้อมูลที่ใช้ประกอบการเงินจะไม่ได้รับถ้าหากพิจารณาแต่เฉพาะงบกำไรขาดทุนและงบดุลเพียงอย่างเดียว เนื่องจากงบกำไรขาดทุนจัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสรุปผลการดำเนินงานของกิจการในรอบระยะเวลาบัญชีหนึ่ง ๆ รายได้และค่าใช้จ่ายที่ปรากฏในงบกำไรขาดทุนไม่ได้มีการจำแนกตามกิจกรรมที่ก่อให้เกิดรายได้หรือค่าใช้จ่ายเหล่านั้น ทำให้ผู้ใช้งบการเงินไม่สามารถประเมินได้ว่าผลการดำเนินงานของกิจการในรอบระยะเวลาบัญชีที่ผ่านมาส่งผลกระทบต่อกิจกรรมการลงทุน การจัดหาเงิน และกระแสเงินสดของกิจการอย่างไร จึงไม่ได้แสดงให้เห็นถึงการเคลื่อนไหวของเงินสดของกิจการ ซึ่งเงินสดเปรียบเสมือนสายโลหิตที่หล่อเลี้ยงธุรกิจให้สามารถดำรงอยู่ได้ ขณะเดียวกันงบดุลจะให้ข้อมูลเกี่ยวกับสินทรัพย์และแหล่งที่มาของสินทรัพย์ ณ วันใดวันหนึ่ง แต่ไม่ได้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับกิจกรรมลงทุนและกิจกรรมจัดหาเงินที่เกิดขึ้นในระหว่างงวดบัญชี

จึงสรุปได้ว่างบกำไรขาดทุนและงบดุลนั้นเป็นเพียงการนำเสนอข้อมูลในอดีตที่ผ่านมาว่ากิจการมีผลการดำเนินงานและจำนวนสินทรัพย์ หนี้สินและส่วนของผู้เป็นเจ้าของเป็นอย่างไร ซึ่งข้อมูลที่ได้จากงบกำไรขาดทุน และงบดุลนั้นมิได้สะท้อนปัญหาสภาพคล่องและผลการดำเนินงานที่แท้จริงของธุรกิจ ด้วยเหตุผลที่ว่างบกำไรขาดทุนจัดทำขึ้นตามเกณฑ์คงค้าง (Accrual Basis) จึงเปิดโอกาสให้กิจการสามารถเลือกใช้วิธีการทางบัญชีที่แตกต่างกันจากมาตรฐานการบัญชีทางเลือกในเรื่องต่าง ๆ เช่น การรับรู้รายได้ การคิดค่าเสื่อมราคา และการตีราคาสินค้าคงเหลือ เป็นต้น เพราะฉะนั้นกำไรที่ต่อเนื่องกันหลายปีที่ปรากฏในงบกำไรขาดทุนจึงกลายเป็นสิ่งที่มีได้บ่งบอกถึงความมั่นคงที่แท้จริงของธุรกิจเพราะความที่ผู้บริหารต้องการรักษาการเติบโตของกำไรให้ดูดีหรือการทำกำไรราบเรียบ (Income Smoothing) จึงทำให้เกิดการใช้การตกแต่งตัวเลขทางการบัญชี (Creative Accounting) สร้างความบิดเบือนการแสดงผลข้อมูลในงบการเงิน หากพิจารณาในแง่ Cash Basis แล้วงบกระแสเงินสดของกิจการสามารถให้ภาพที่แท้จริงของการหมุนเวียนกระแสเงินสดของกิจการซึ่งสามารถเป็นสัญญาณของการเกิดการล้มละลาย (Bankruptcy) หรือล้มเหลว (Default) ได้ดีกว่า

ดังนั้นงบกระแสเงินสดเมื่อนำไปใช้ร่วมกับงบการเงินอื่น ๆ จะให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการประเมินสิ่งต่าง ๆ ต่อไปนี้

1. การเปลี่ยนแปลงในสินทรัพย์สุทธิของกิจการ
2. การเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างทางการเงิน (Liquidity and Solvency)
3. ความสามารถของกิจการในการบริหารเงินสดที่มีอยู่
4. ระยะเวลาการหมุนเวียนของกระแสเงินสดซึ่งจะช่วยให้กิจการสามารถปรับตัวให้เข้ากับโอกาสและสถานการณ์ต่างๆที่เปลี่ยนแปลงไป (Financial Flexibility)

5. ความสามารถของกิจการที่จะได้รับเงินสดหรือรายการเทียบเท่าเงินสดซึ่งจะช่วยให้สามารถมองเห็นถึงรูปแบบการบริหารเงินสด การตัดสินใจเกี่ยวกับเงินและการมองการณ์ไกลในการใช้เงินทุนเพื่อสร้างความแข็งแกร่งและการแข่งขันเพื่อความอยู่รอดของกิจการในอนาคต ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารมีการบริหารงานเพื่อสร้างความมั่งคั่งสูงสุดให้แก่ผู้ถือหุ้น (Maximize Shareholder's Wealth) หรือสร้างความล้มเหลวของธุรกิจนั่นเอง

สรรพพงศ์ ลิ้มปรีชากรกุล (2542, หน้า 77) ให้ความเห็นเห็นว่าผู้ใช้งบการเงินสามารถใช้งบกระแสเงินสดเป็นงบการเงินหนึ่งเพื่อช่วยให้ผู้ใช้เกิดประโยชน์ในด้านของ

1. การทำนายกระแสเงินสดในอนาคตและทำนายวงจรของธุรกิจ (Predictable in Future Cash Flow and Business Cycle)
2. สัญญาณเตือนภัยของการล้มละลาย หรือล้มเหลว (Warning Signal for Bankruptcy or Default)
3. มูลค่าของกิจการ (Firm Valuation)
5. การแสดงกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน

การจัดทำงบกระแสเงินสดสามารถจัดทำได้ 2 วิธี คือ วิธีทางตรง (Direct Method) และวิธีทางอ้อม (Indirect Method) ซึ่งทั้งสองวิธีจะมีความแตกต่างกันในกิจกรรมกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน

มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 25 กำหนดให้กิจการต้องแสดงกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน (Cash Flow from Operating Activities: CFO) โดยใช้วิธีใดวิธีหนึ่งดังต่อไปนี้

วิธีทางตรง (Direct Method)

ตามวิธีนี้กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานจะแสดงเงินสดรับและเงินสดจ่ายตามลักษณะรายการหลักที่สำคัญ เช่น เงินสดรับจากลูกค้า เงินปันผลรับ เงินสดจ่ายชำระเจ้าหนี้ เงินสดจ่ายในการดำเนินงาน ดอกเบี้ยจ่าย ภาษีเงินได้ ข้อมูลดังกล่าวอาจทราบได้จากการบันทึกรายการบัญชีของกิจการหรืออาจได้มาจากการปรับปรุงรายการขาย เช่น ปรับปรุงยอดขายด้วยยอดลูกหนี้ที่

เพิ่มขึ้นหรือลดลงเพื่อหาเงินที่รับชำระจากลูกหนี้ หรือปรับปรุงต้นทุนขายด้วยสินค้าคงเหลือและ เจ้าหนี้การค้าที่เพิ่มขึ้นหรือลดลงเพื่อทราบเงินจ่ายชำระหนี้ ส่วนค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานก็ ปรับปรุงด้วยรายการค่าใช้จ่ายที่ไม่ต้องจ่ายเป็นเงินสด เช่น ค่าเสื่อมราคาและรายการตัดบัญชี และ ค่าใช้จ่ายล่วงหน้าที่เพิ่มขึ้นหรือลดลง ค่าใช้จ่ายค้างจ่ายที่เพิ่มขึ้นหรือลดลง เป็นต้น หรือได้มาจาก บัญชีเงินสดและเงินฝากธนาคารของกิจการ และรายการอื่นๆ ในงบกำไรขาดทุนด้วยผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงในระหว่างรอบระยะเวลาบัญชีที่เกี่ยวข้อง ดังนั้นการทำงานของกระแสด้านเงินสด ซึ่งเกิดจากกิจกรรมดำเนินงาน จึงต้องอาศัยการวิเคราะห์รายละเอียดจากสินทรัพย์หมุนเวียนและ หนี้สินหมุนเวียน ดังนี้

1. บัญชีลูกหนี้การค้า
2. บัญชีสินค้าคงเหลือ
3. บัญชีค่าใช้จ่ายล่วงหน้า
4. บัญชีรายได้ค้างรับ
5. บัญชีเจ้าหนี้การค้า
6. บัญชีค่าใช้จ่ายค้างจ่าย
7. บัญชีรายได้รับล่วงหน้า

รายการอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับกิจการดำเนินงาน ซึ่งไม่กระทบเงินสด กิจการต้องไม่นำ รายการเหล่านั้นมารวมคำนวณกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน ตัวอย่างเช่น ค่าเสื่อมราคาและ ค่าตัดจำหน่าย กำไรขาดทุนจากการแปลงค่าเงินตราต่างประเทศที่ยังไม่เกิดขึ้น ส่วนแบ่งกำไรหรือ ขาดทุนจากการลงทุนในบริษัทร่วมและบริษัทย่อย ส่วนของผู้ถือหุ้นส่วนน้อย การตั้งค่าเผื่อต่าง ๆ เช่น การตั้งค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ การตั้งค่าเผื่อสินค้าล้าสมัย การตั้งค่าเผื่อการค้าของสินทรัพย์ และรายการอื่นๆ ซึ่งกระทบเงินสดแต่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมลงทุนหรือกิจกรรมจัดหาเงิน (เช่น กำไรหรือขาดทุนจากการขายโรงงาน) เป็นต้น

กระแสเงินสดจากการดำเนินงานจึงเปรียบได้กับกำไรสุทธิจากการดำเนินงานตามเกณฑ์ สิทธิที่ได้มีการปรับให้อยู่บนพื้นฐานของเกณฑ์เงินสด การแปลงรายการต่าง ๆ ที่ปรากฏในงบกำไร ขาดทุนจากเกณฑ์คงค้างให้เป็นเกณฑ์เงินสดสามารถแยกตามลักษณะของธุรกิจ ดังที่ได้แสดงไว้ใน ภาคผนวก

การแสดงกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานด้วยวิธีทางตรงนั้นมีข้อดีและข้อเสียดังนี้

คือ

ข้อดี

1. ช่วยให้ผู้ใช้บริการเงินสามารถเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างกำไร (ขาดทุน) สุทธิของกิจการกับกระแสเงินสดที่กิจการก่อให้เกิดขึ้นได้ดียิ่งขึ้นซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการประมาณการกระแสเงินสดในอนาคต

2. การแสดงรายการโดยแยกออกเป็นเงินสดรับและเงินสดจ่ายช่วยให้ผู้ใช้บริการเงินมองเห็นถึงเงินสดรับและเงินสดจ่ายระหว่างงวดได้โดยชัดเจน ซึ่งผู้ใช้บริการกระแสเงินสดจะไม่ได้รับข้อมูลนี้หากใช้วิธีทางอ้อมในการจัดทำงบกระแสเงินสด

ข้อเสีย

คือในทางปฏิบัติกิจการหลายแห่งไม่ได้เก็บรวบรวมข้อมูลในรูปแบบที่ระบุเงินสดรับจากลูกค้าและเงินสดจ่ายให้แก่ผู้ขายในระบบบัญชีที่มีอยู่โดยตรง ทำให้การแสดงกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานตามวิธีทางตรงนั้นกระทำได้ยากและมีขั้นตอนการคำนวณที่ยุ่งยากซับซ้อนจึงไม่เป็นที่นิยมในการปฏิบัติ

อย่างไรก็ตาม มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 25 มีแนวโน้มที่จะสนับสนุนให้กิจการแสดงกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานโดยใช้วิธีทางตรงมากกว่าวิธีทางอ้อม เนื่องจากวิธีทางตรงให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการประมาณการกระแสเงินสดในอนาคตซึ่งเป็นข้อมูลที่จะไม่ได้รับหากใช้วิธีทางอ้อม อีกทั้งเป็นวิธีที่ผู้ใช้บริการเงินที่ไม่มีพื้นฐานความรู้ทางด้านบัญชีสามารถเข้าใจได้ง่าย

วิธีทางอ้อม (Indirect Method)

การแสดงกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานโดยใช้วิธีทางอ้อม หรืออาจเรียกว่าวิธีกระทบยอด (Reconciliation Method) ซึ่งเป็นวิธีที่กิจการส่วนใหญ่นิยมนำไปปฏิบัติ เนื่องจากง่ายและมีความสะดวกรวดเร็วในการจัดทำมากกว่าวิธีทางตรง การแสดงกระแสเงินสดโดยวิธีทางอ้อมนั้นแบ่งได้ 3 วิธี คือ

1. เริ่มด้วยยอดกำไร (ขาดทุน) สุทธิ แล้วปรับปรุงด้วย

1.1 ผลกระทบของรายการที่ไม่กระทบเงินสด เช่น ค่าเสื่อมราคา ค่าตัดจำหน่าย รายการขาดทุนจากการซื้อขายของสินทรัพย์ ส่วนลดมูลค่าหุ้นกู้ตัดจำหน่าย การเปลี่ยนแปลงในค่าเผื่อหนี้สงสัยจะสูญ ส่วนแบ่งกำไรจากการลงทุนในบริษัทย่อยและบริษัทร่วมตามวิธีส่วนได้เสีย เป็นต้น

1.2 รายการอื่นซึ่งกระทบเงินสดอันเกิดจากกระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุนหรือกิจกรรมจัดหาเงิน เช่น กำไร/ขาดทุนจากการขายสินทรัพย์ ขาดทุนจากอัตราแลกเปลี่ยน อันเกิดจากการกู้ยืมเงินที่เป็นเงินตราต่างประเทศ เป็นต้น

1.3 ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงในสินทรัพย์และหนี้สินดำเนินงานในระหว่างรอบระยะเวลาบัญชี เช่น การเปลี่ยนแปลงในบัญชีลูกหนี้การค้า บัญชีสินค้าคงเหลือ บัญชีค่าใช้จ่ายล่วงหน้า บัญชีรายได้ค้างรับ บัญชีเจ้าหนี้การค้า บัญชีค่าใช้จ่ายค้างจ่าย และบัญชีรายได้รับล่วงหน้า เป็นต้น

1.4 เริ่มด้วยการแสดงให้เห็นรายการรายได้และค่าใช้จ่ายต่างๆ ตามที่ปรากฏในงบกำไรขาดทุน แล้วปรับปรุงด้วยผลกระทบของรายการที่ไม่กระทบเงินสด รายการอื่นซึ่งกระทบเงินสดอันเกิดจากกระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุนหรือกิจกรรมจัดหาเงินและการเปลี่ยนแปลงในสินทรัพย์และหนี้สินดำเนินงานในระหว่างรอบระยะเวลาบัญชี วิธีนี้จึงไม่แตกต่างจากวิธีที่ 1 เพียงแต่มีการแสดงรายละเอียดรายได้และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ตามที่ปรากฏในงบกำไรขาดทุนเพิ่มเข้ามา จึงมีผู้เรียกวิธีนี้ว่าวิธีทางอ้อมดัดแปลง (Modified Indirect Method)

สามารถสรุปรายละเอียดในการจัดทำกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานตามวิธีทางอ้อมดังที่แสดงไว้ในภาคผนวก

2. เริ่มด้วยยอดกำไรก่อนหักดอกเบี้ยและภาษีเงินได้แล้วปรับปรุงด้วย

2.1 ผลกระทบของรายการที่ไม่กระทบเงินสด

2.2 รายการอื่นซึ่งกระทบเงินสดอันเกิดจากกระแสเงินสดจากการลงทุนหรือกิจกรรมจัดหาเงิน

2.3 ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงในสินทรัพย์และหนี้สินดำเนินงานในระหว่างรอบระยะเวลาบัญชี ยกเว้นการเปลี่ยนแปลงในบัญชีดอกเบี้ยจ่าย บัญชีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย บัญชีภาษีเงินได้รอตัดบัญชี และบัญชีภาษีเงินได้ค้างจ่ายในระหว่างรอบระยะเวลาบัญชี

3. จำนวนเงินของดอกเบี้ยจ่ายและภาษีเงินได้ที่จ่ายทั้งหมดในระหว่างรอบระยะเวลาบัญชี ซึ่งคำนวณขึ้นโดยใช้วิธีทางตรง กล่าวคือ

3.1 จำนวนเงินของดอกเบี้ยจ่ายที่จ่ายทั้งหมดในระหว่างรอบระยะเวลาบัญชี หาได้จากการปรับปรุงดอกเบี้ยจ่ายตามเกณฑ์คงค้างด้วยการเปลี่ยนแปลงในดอกเบี้ยค้างจ่าย

3.2 จำนวนเงินของภาษีเงินได้ที่จ่ายทั้งหมดในระหว่างรอบระยะเวลาบัญชีหาได้จากการปรับปรุงภาษีเงินได้ตามเกณฑ์คงค้างด้วยการเปลี่ยนแปลงในภาษีเงินได้ค้างจ่าย ภาษีเงินได้รอการตัดบัญชี และภาษีเงินได้หัก ณ ที่จ่าย

วิธีทางอ้อมมีข้อดีและข้อเสีย ดังนี้

ข้อดี ถือเป็นวิธีที่ง่ายต่อการจัดทำเนื่องจากเป็นวิธีที่กระทบยอดกำไร (ขาดทุน) สุทธิหรือกำไร (ขาดทุน) ก่อนหักดอกเบี้ยและภาษีเงินได้ที่คำนวณขึ้นตามเกณฑ์คงค้างเป็นเกณฑ์เงินสด

ซึ่งจะช่วยให้ผู้ใช้งบการเงินมองเห็นถึงคุณภาพกำไร (Quality of Earnings) ของกิจการ รวมทั้งประโยชน์ในการเชื่อมโยงข้อมูลงบกระแสเงินสด งบกำไรขาดทุน และงบดุลเข้าด้วยกัน

ข้อเสีย คือ ไม่แสดงให้เห็นแหล่งที่มาและใช้ไปของเงินสดและเน้นไปที่การเปลี่ยนแปลงของสินทรัพย์และหนี้สินดำเนินงานเป็นสำคัญ ทำให้ยากต่อการที่ผู้ใช้งบการเงินจะเข้าใจข้อมูลที่นำเสนอในงบกระแสเงินสด ในบางกรณีรายการปรับปรุงอาจทำให้ผู้ใช้งบการเงินเกิดความสับสน เช่น กรณีที่กิจการมีการจำหน่ายสินทรัพย์ซึ่งก่อให้เกิดผลขาดทุนจากการจำหน่ายสินทรัพย์ตามเกณฑ์คงค้างขึ้น กิจการต้องนำรายการขาดทุนดังกล่าวบวกกับกำไร (ขาดทุน) สุทธิเพื่อให้ได้กระแสเงินสดสุทธิจากการดำเนินงาน ขณะที่กิจการแสดงรายการขาดทุนดังกล่าวเป็นยอดหักในการคำนวณกำไร (ขาดทุน) สุทธิ แต่เนื่องจากกิจการแสดงเงินสดรับจากการจำหน่ายสินทรัพย์ดังกล่าวเป็นกิจกรรมลงทุน กิจการจึงต้องนำรายการขาดทุนดังกล่าวบวกกับกำไร (ขาดทุน) สุทธิ

เป็นที่น่าสังเกตว่ารายการที่เกี่ยวข้องกับเงินสดสองรายการที่ผู้เป็นเจ้าของเงินกู้และผู้ใช้งบการเงินโดยทั่วไปต่างให้ความสำคัญคือดอกเบี้ยและภาษีเงินได้ที่กิจการจ่ายระหว่างปี จะไม่แสดงให้เห็นในรายละเอียดของงบกระแสเงินสดจากการดำเนินงานที่คำนวณขึ้นตามวิธีทางอ้อม (ยกเว้นในกรณีที่การคำนวณกระแสเงินสดจากการดำเนินงานจะเริ่มต้นด้วยยอดกำไรก่อนหักดอกเบี้ยและภาษีเงินได้) ข้อมูลดังกล่าวมีความสำคัญต่อผู้ใช้งบการเงินเพราะผู้ใช้งบการเงินย่อมต้องการทราบจำนวนดอกเบี้ยที่กิจการจ่ายไปในช่วงปีเพื่อพิจารณาว่ากิจการมีความสามารถในการจ่ายดอกเบี้ยอันเกิดจากการกู้ยืมได้ด้วยกระแสเงินสดจากการดำเนินงานมากน้อยเพียงใด นอกจากนี้ภาษีเงินได้ที่กิจการต้องเสียในอัตราร้อยละ 30 ผู้ใช้งบการเงินย่อมต้องการทราบว่าจำนวนภาษีเงินได้ที่กิจการได้ทำการตั้งสำรองไว้ในทางบัญชีได้มีการจ่ายเป็นเงินสดในช่วงปีเป็นจำนวนเท่าไร เมื่อเป็นเช่นนี้มาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 25 จึงระบุว่าในกรณีที่กิจการเลือกใช้วิธีทางอ้อมและแสดงกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน โดยปรับปรุงกำไรหรือขาดทุนสุทธิด้วยผลที่เกิดจากรายการอื่นที่ไม่กระทบเงินสดและการเปลี่ยนแปลงในสินทรัพย์และหนี้สินดำเนินงาน กิจการต้องเปิดเผยรายการดังต่อไปนี้

1. จำนวนเงินของดอกเบี้ยจ่ายทั้งหมดในช่วงรอบระยะเวลาบัญชีในงบกระแสเงินสด ไม่ว่าจะเป็นจำนวนที่ถือเป็นค่าใช้จ่ายในงบกำไรขาดทุนหรือการตั้งขึ้นเป็นทุนของสินทรัพย์ตามที่กำหนดไว้ในมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 33 เรื่อง ต้นทุนการกู้ยืม

2. จำนวนเงินของภาษีเงินได้ที่จ่ายทั้งหมดในช่วงรอบระยะเวลาบัญชีและต้องจัดกระแสเงินสดจากภาษีเงินได้ไว้เป็นกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน ยกเว้นจะสามารถระบุได้โดยเจาะจงว่าเป็นของกิจกรรมจัดหาเงินหรือกิจกรรมลงทุน ในกรณีที่มีการปันส่วนกระแสเงินสดจากภาษีไปสู่กิจกรรมมากกว่าหนึ่งประเภท กิจการต้องเปิดเผยให้ทราบรายจ่ายค่าภาษีทั้งจำนวนด้วย

ความแตกต่างระหว่างวิธีทางตรงและวิธีทางอ้อม

การแสดงกระแสเงินสดจากการดำเนินงานตามวิธีทางตรงและวิธีทางอ้อมต่างกันในแง่ที่ว่าหากใช้วิธีทางอ้อมกำไรสุทธิทางบัญชีจะถูกแปลงให้เป็นกำไรสุทธิตามเกณฑ์เงินสด โดยการปรับปรุงกำไรสุทธิด้วยรายการต่างๆดังต่อไปนี้

1. ผลกระทบของรายการอื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวกับหรือไม่กระทบเงินสด เช่น ค่าเสื่อมราคา และค่าตัดจำหน่ายต่าง ๆ เป็นต้น
2. ผลกระทบที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลงในสินทรัพย์หมุนเวียนและหนี้สินหมุนเวียนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานในระหว่างรอบบัญชี เช่น รายการค้างรับ/ค้างจ่าย
3. นอกจากนี้ยังอาจรวมถึงการปรับปรุงด้วยผลกระทบที่เกิดจากรายได้และค่าใช้จ่ายอันเกี่ยวเนื่องกับกระแสเงินสดจากการลงทุนหรือการจัดหาเงินที่ได้นำมารวมคำนวณกำไรสุทธิ เช่น เงินปันผลรับ กำไรขาดทุนจากการขายสินทรัพย์

ในขณะที่ถ้าหากใช้วิธีทางตรง รายได้และค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ตามเกณฑ์คงค้างหรือเกณฑ์สิทธิจะถูกแปลงให้อยู่ในรูปของเงินสดรับและเงินสดจ่าย เช่น เงินสดรับจากลูกค้า เงินสดจ่ายชำระหนี้ เป็นต้น ไม่ว่ากิจการจะแสดงกระแสเงินสดจากการดำเนินงานโดยใช้วิธีใดก็ตาม กระแสเงินสดสุทธิจากการดำเนินงานที่คำนวณขึ้นภายใต้วิธีทั้งสองย่อมต้องมีจำนวนเท่ากัน

6. ข้อสังเกตเกี่ยวกับมาตรฐานการบัญชีของประเทศสหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักร สากลและไทย

ข้อสังเกตที่เกี่ยวกับการศึกษาในครั้งนี้ มีดังนี้

6.1 การกำหนดคำนิยามและขอบเขตของ “กระแสเงินสด” มีความแตกต่างกัน ดังนี้ มาตรฐานการบัญชีของประเทศสหรัฐอเมริกา (SFAS 95) เปิดโอกาสให้ผู้จัดทำงบการเงินเลือกเอาเองว่า “กระแสเงินสด” หมายถึงเงินสดแต่เพียงอย่างเดียว หรือรวมทั้งเงินสดและรายการเทียบเท่าเงินสด

ในขณะที่มาตรฐานการบัญชีของสหราชอาณาจักร (FRS 1: Revised 1996) ฉบับแก้ไขใหม่กำหนดไว้ชัดเจนว่ากระแสเงินสดหมายถึงเงินสดเท่านั้น

ส่วนมาตรฐานการบัญชีสากล (IAS 7: Revised 1992) และมาตรฐานการบัญชีของไทย (TAS 25) กำหนดว่ากระแสเงินสดหมายถึงเงินสด และรายการเทียบเท่าเงินสด

ดังนั้นจะเห็นได้ว่ามาตรฐานการบัญชีทั้งสี่ฉบับต่างก็กำหนดขอบเขตของคำว่ากระแสเงินสดแตกต่างกันออกไป กล่าวคือมีตั้งแต่ให้เลือกเอาเองว่าจะคิดแต่เฉพาะเงินสดเพียงอย่างเดียว หรือคิดทั้งเงินสดและสิ่งเทียบเท่าเงินสดรวมกันตาม SFAS 95 ไปจนถึงคิดแต่เฉพาะเงินสดเพียงอย่างเดียวและไม่รวมถึงสิ่งเทียบเท่าเงินสดตาม FRS 1 (Revised) และจบลงด้วยการคิดทั้งเงินสด

และสิ่งเทียบเท่าเงินสดรวมกันตาม IAS 7 (Revised) และ TAS 25 ทำให้ผู้ใช้งบกระแสเงินสดต้องใช้ความระมัดระวังในการนำข้อมูลของงบกระแสเงินสดไปใช้เปรียบเทียบกัน

6.2 การจำแนกกิจกรรมในงบกระแสเงินสด SFAS 95, IAS 7 (Revised) และ TAS 25 ต่างก็กำหนดให้แสดงงบกระแสเงินสดโดยจำแนกออกเป็น 3 กิจกรรมเหมือนกัน คือ กิจกรรมการดำเนินงาน กิจกรรมลงทุน และกิจกรรมจัดหาเงิน

แม้ว่ามาตรฐานทั้งสามฉบับนี้จะกำหนดองค์ประกอบของงบกระแสเงินสดไว้ 3 องค์ประกอบเหมือนกัน แต่ทั้ง IAS 7 (Revised) และ TAS 25 (มาตรฐานการบัญชีของไทยนั้นอิงอยู่กับ IAS 7) มีความยืดหยุ่นมากกว่าในการจัดจำแนกรายการบางรายการ เช่น ดอกเบี้ยจ่าย ภายใต้ข้อกำหนดของ SFAS 95 จะต้องรวมอยู่ในกิจกรรมดำเนินงานเสมอ เนื่องจากเป็นรายการที่นำมาพิจารณากำไรหรือขาดทุนสุทธิ แต่ภายใต้ IAS 7 (Revised) ดอกเบี้ยจ่าย อาจแสดงไว้เป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมดำเนินงานหรือกิจกรรมจัดหาเงินก็ได้ ซึ่งสะท้อนความจริงที่ว่าแม้ว่าดอกเบี้ยจ่ายจะเกิดขึ้นในการดำเนินงานในแง่ที่ว่ารายการดังกล่าวถูกจัดเป็นรายการหนึ่งในงบกำไรขาดทุนก็ตาม แต่โดยเนื้อหาของจริงของดอกเบี้ยจ่ายก็คือต้นทุนของการจัดหาเงิน จึงอาจจัดจำแนกเป็นกิจกรรมจัดหาเงินได้เช่นกัน

ส่วน FRS 1 ฉบับดั้งเดิมพยายามที่จะแก้ไขความคลุมเครือของการจัดจำแนกรายการโดยการกำหนดให้แสดงกระแสเงินสดออกเป็น 5 กิจกรรม สองกิจกรรมที่ถูกเพิ่มเข้ามาได้แก่

1. ผลตอบแทนจากการลงทุนและการจ่ายชำระต้นทุนทางการเงิน (Returns on investments and servicing of finance) กิจกรรมนี้จะนำมาใช้ในการแสดงเงินปันผลและดอกเบี้ย ไม่ว่าจะเป็นด้านรับหรือด้านจ่าย ส่งผลให้กิจกรรมจัดหาเงินแสดงแต่เฉพาะการได้มาหรือจ่ายชำระคืนเงินต้นเท่านั้น ตลอดจนกิจกรรมลงทุนแสดงแต่เฉพาะเงินลงทุนและเงินให้กู้ยืมเท่านั้น ทำให้ไม่ต้องถกเถียงกันอีกต่อไปว่าเงินปันผลและดอกเบี้ยจ่ายควรแสดงไว้ในกิจกรรมดำเนินงาน หรือกิจกรรมลงทุน หรือกิจกรรมจัดหาเงิน

2. การภาษีเงินได้ (Taxation) การแยกกระแสเงินสดที่เกี่ยวกับภาษีเงินได้ออกมาแสดงไว้ในหัวข้อ “การภาษีเงินได้” ต่างหากทำให้ข้อโต้แย้งของ Nurnberg ที่กล่าวมาข้างต้นหมดไป เช่นเดียวกัน เนื่องจากภาษีเงินได้ที่กิจการจ่ายไปอาจจะเป็นผลมาจากกิจกรรมดำเนินงานตามปกติ หรือเป็นผลมาจากกิจกรรมลงทุน หรือกิจกรรมจัดหาเงิน หรือจากกิจกรรมหลาย ๆ กิจกรรมที่กล่าวมารวมกัน

FRS 1 ฉบับแก้ไขล่าสุด ได้กำหนดให้กิจการแสดงกระแสเงินสดโดยแยกเป็น 8 กิจกรรมดังต่อไปนี้

1. กิจกรรมดำเนินงาน
2. ผลตอบแทนจากการลงทุนและการจ่ายชำระต้นทุนทางการเงิน
3. การภาษีเงินได้
4. รายจ่ายฝ่ายทุนและการลงทุนทางการเงิน (Capital expenditure and financial investment)
5. การได้มาซึ่งสินทรัพย์และการจำหน่ายสินทรัพย์ (Acquisitions and disposals)
6. เงินปันผลจ่าย (Equity dividends paid)
7. การบริหารทรัพยากรหมุนเวียน (Management of liquid resources)
8. การจัดหาเงิน

การจัดจำแนกรายงานออกเป็น 8 กิจกรรมของ FRS 1 ส่งผลให้งบกระแสเงินสดที่จัดทำขึ้นมีความแตกต่างจากงบกระแสเงินสดที่จัดทำขึ้นตาม SFAS 95 และตาม IAS 7 (Revised) และ TAS 25 อย่างไรก็ตามประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกต่างก็เพิ่มความสนใจในการพยายามที่จะจัดทำมาตรฐานการบัญชีของแต่ละประเทศให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน และการจำแนกรายการของกระแสเงินสดออกเป็น 8 กิจกรรมของ FRS 1 ที่แตกต่างจากรูปแบบเดิมนั้นจะใช้ได้ผลดีเพียงใด

6.3 การแสดงรายการดอกเบี้ยและภาษีเงินได้จ่ายเป็นเงินสดระหว่างปี

ภายใต้ SFAS 95 เมื่อไรที่กิจการแสดงกระแสเงินสดจากการดำเนินงานโดยใช้วิธีทางอ้อม ก็ต้องแสดงรายการดอกเบี้ยและภาษีเงินได้ที่จ่ายเป็นเงินสดในระหว่างปีไว้ในข้อมูลกระแสเงินสดเพิ่มเติม โดยอาจแสดงไว้ต่อท้ายงบกระแสเงินสด

ภายใต้ IAS 7 (Revised) และ TAS 25 แทนที่จำนวนเงินที่จ่ายเป็นดอกเบี้ยและภาษีเงินได้ระหว่างปีจะแสดงไว้ในส่วนของข้อมูลกระแสเงินสดเปิดเผยเพิ่มเติม กิจการสามารถแสดงรายการดังกล่าวโดยรวมเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรมดำเนินงาน

6.4 การแสดงกระแสเงินสดจากการดำเนินงานทำได้ 2 วิธี คือวิธีทางตรง และวิธีทางอ้อม ภายใต้วิธีทางตรงนั้นกิจการจะแสดงเงินสดรับและเงินสดจ่ายตามลักษณะของรายการหลักที่สำคัญ ในขณะที่ภายใต้วิธีทางอ้อมกิจการจะแสดงด้วยยอดกำไรหรือขาดทุนสุทธิปรับปรุงด้วยผลกระทบของรายการที่ไม่เกี่ยวกับเงินสดและรายการที่ไม่เกี่ยวกับการดำเนินงาน ตลอดจนผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงของรายการค้างรับและรายการค้างจ่ายที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน

คณะกรรมการหลักการบัญชีระหว่างประเทศ (IASC) สนับสนุนให้แสดงกระแสเงินสดจากการดำเนินงานตามวิธีทางตรงมากกว่า ซึ่งเชื่อว่า IASC คงจะดำเนินรอยตามคณะกรรมการหลักการบัญชีของอเมริกา (FASB) นั่นเอง

ภายใต้มาตรฐานการบัญชีของสหราชอาณาจักรเอง คณะกรรมการมาตรฐานการบัญชีของสหราชอาณาจักรได้นำข้อดีของวิธีทางตรงเข้ามาเป็นแบบในการพิจารณาว่า FRS 1 แม้แต่การออก FRS 1 ฉบับแก้ไขปรับปรุงใหม่ก็ยังคงสนับสนุนให้กิจการจัดทำกระแสเงินจากการดำเนินงานโดยใช้วิธีทางตรงหากประโยชน์ที่ได้รับยังคงสูงกว่าต้นทุนในการจัดทำข้อมูล

ในทางปฏิบัติพบว่ากิจการเกือบทั่วโลกต่างก็ไม่ได้ให้ความสนใจกับข้อเสนอแนะของ IASC และหันมาแสดงกระแสเงินสดจากการดำเนินงานตามวิธีทางอ้อม เหตุผลที่ทำให้กิจการส่วนใหญ่ไม่ได้ให้ความสนใจที่จะแสดงกระแสเงินสดจากการดำเนินงานด้วยวิธีทางตรงก็คือความยุ่งยากในการจัดทำนั่นเอง เพราะจำนวนเงินของแต่ละรายการที่จะนำไปปรากฏในงบกระแสเงินสดนั้น ไม่สามารถที่จะหีบขยักจากตัวเลขในบัญชีมาได้ จะต้องมีการคำนวณขึ้นใหม่

นอกจากนี้ภายใต้ SFAS 95 ยังกำหนดว่าหากกิจการใช้วิธีทางตรง ก็จะต้องจัดทำรายละเอียดเพิ่มเติมเพื่อแสดงการกระทบยอดกำไรหรือขาดทุนสุทธิกับกระแสเงินสดสุทธิจากการดำเนินงาน ซึ่งย่อมหมายความว่ากิจการจะต้องนำเสนอทั้งวิธีทางตรงและวิธีทางอ้อมควบคู่กันไป อย่างไรก็ตาม IAS 7 (Revised) และ TAS 25 ก็ได้กำหนดกฎเกณฑ์ข้อนี้ไว้ในมาตรฐานการบัญชี

7. ข้อโต้แย้งเกี่ยวกับงบกระแสเงินสด

แม้ว่าประโยชน์ของ Cash flow accounting ที่มีต่อการตัดสินใจของผู้ใช้งบการเงินจะมีมากมายก็ตาม Cash flow accounting ก็ยังคงเป็นระบบที่เปิดโอกาสให้เกิดข้อโต้แย้งเกี่ยวกับการจัดจำแนกกระแสเงินสด ตลอดจนการตกแต่งข้อมูลตามมา ดังจะเห็นได้จาก

Harvey (1992 อ้างถึงใน วรศักดิ์, 2544, หน้า 81) ได้แย้งเกี่ยวกับการป้อนส่วน หรือการจัดจำแนกกระแสเงินสดตามที่กำหนดไว้ใน FRS1 ว่าไม่ได้ให้ความสนใจกับข้อมูลเกี่ยวกับรายการแลกเปลี่ยนบางรายการที่อาจมีนัยสำคัญ และเป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้งบการเงิน

Numberg (1993) ได้ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับความคลุมเครือและความไม่สม่ำเสมอในการจัดจำแนกกระแสเงินสดออกเป็น 3 กิจกรรม ตามที่กำหนดไว้ใน SFAS 95 ว่าส่งผลให้กระแสเงินสดบางรายการที่ได้มาจากและใช้ไปจากแหล่งเดียวกัน ถูกจัดจำแนกไว้คนละแหล่ง ในทางตรงกันข้ามรายการที่ไม่ได้มาจากหรือไม่ได้ใช้ไปจากแหล่งเดียวกัน แต่มีการจัดจำแนกไว้ในแหล่งเดียวกัน นอกจากนี้ยังมีอีกหลายรายการที่มีความเกี่ยวข้องกันในแง่ของวัตถุประสงค์ของกิจกรรมเหมือนกัน หรือมีความเกี่ยวข้องกันในแง่ของกฎหมาย แต่ไม่ได้มีการเชื่อมโยงเข้าด้วยกัน

ประเด็นข้อโต้แย้งที่ Numberg ให้ความสำคัญประการหนึ่ง คือภาษีเงินได้ (Income Taxes) ซึ่งมีประเด็นดังนี้

1. ภายใต้ SFAS 95 เงินสดที่กิจการจ่ายชำระเป็นค่าภาษีเงินได้และเงินสดที่กิจการได้รับคืนเป็นค่าภาษีเงิน ได้ถือเป็นกระแสเงินสดที่ใช้ไปหรือได้มาจากกิจกรรมดำเนินงาน กระแสเงินสด

จากการดำเนินงานจึงได้รวมเอาผลกระทบที่มีต่อภาษีเงินได้ของรายการกำไรและขาดทุนที่เกิดจากกิจกรรมลงทุนและกิจกรรมจัดหาเงินเข้าไว้ด้วยกัน โดยปริยาย เช่น กำไรหรือขาดทุนจากการจำหน่ายสินทรัพย์ถาวร ขาดทุนอันเกิดจากการกู้ยืมเงินตราต่างประเทศ เป็นต้น

2. ในทำนองเดียวกันภายใต้ SFAS 95 กระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานจะรวมเอาผลกระทบของภาษีเงินได้ที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมลงทุนและกิจกรรมจัดหาเงินที่มีใช้เงินสด (Non cash investing of financing activities) เข้าไว้ด้วย ตัวอย่างเช่น การแลกเปลี่ยนสังหาริมทรัพย์กับอสังหาริมทรัพย์ถือเป็นรายการที่ไม่เกี่ยวกับเงินสด ในขณะที่เดียวกันก็เป็นการแลกเปลี่ยนสินทรัพย์ที่แตกต่างกัน (Dissimilar assets) ภายใต้ APB Opinion No. 29, Reporting Changes in Financial Position (1973) และเป็นรายการที่ต้องนำไปคำนวณภาษีเงินได้ภายใต้ Federal tax law ของอเมริกาเพื่อวัตถุประสงค์ในการบันทึกการทางบัญชีและการคำนวณภาษีเงินได้ จะต้องรับรู้กำไรหรือขาดทุนอันเป็นผลต่างระหว่างราคาตามบัญชีของสินทรัพย์ที่นำไปแลกเปลี่ยนกับมูลค่ายุติธรรมของสินทรัพย์ที่ได้มา ทั้งนี้กำไรหรือขาดทุนทางบัญชีอาจแตกต่างไปจากกำไรหรือขาดทุนทางภาษี อันเป็นผลมาจากเกณฑ์ที่ใช้ในการบันทึกการทางบัญชีมีความแตกต่างจากเกณฑ์ที่สรรพากรใช้ในการคำนวณภาษี

ในอดีต ก่อนที่จะมีการประกาศใช้ SFAS 95 อย่างเป็นทางการ วิธีปฏิบัติทางบัญชีที่เป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปในอเมริกาในการรายงานผลกระทบทางภาษีของกำไรและขาดทุนจากการจำหน่ายสินทรัพย์ในงบกระแสเงินทุน มี 3 วิธี คือ

1. วิธีราคาตามบัญชี (Book value method) คือวิธีที่กิจการส่วนใหญ่ใช้โดยกิจการจะไม่ทำการปันส่วนภาษีเงินได้ในงบกระแสเงินทุนและแสดงเงินรับจากการจำหน่ายสินทรัพย์เท่ากับราคาตามบัญชีของสินทรัพย์นั้น (ไม่ได้แสดงด้วยจำนวนเงินที่รับจริง) ภายใต้วิธีนี้ กระแสเงินทุนจากการดำเนินงานจะสูงเกินกว่าความเป็นจริงไปเท่ากับกำไรจากการจำหน่ายสินทรัพย์สุทธิจากภาษีเงินได้หรือต่ำกว่าความเป็นจริงไปเท่ากับขาดทุนจากการจำหน่ายสินทรัพย์สุทธิจากภาษีเงินได้ และจะไม่มีมีการแสดงเงินที่ได้รับจากการจำหน่ายสินทรัพย์ไม่ว่าจะก่อนหรือหลังหักภาษีเงินได้เป็นรายการแยกต่างหากไม่ว่าในตำแหน่งใด ๆ ของงบกระแสเงินทุน

2. วิธีการปันส่วนภาษีเงินได้เข้าสู่รายการต่างๆ ในงบกระแสเงินทุน (Intraperiod tax allocation) กิจการเพียงไม่กี่แห่งเท่านั้นที่ทำการปันส่วนภาษีเงินได้ในงบกระแสเงินทุนและแสดงรายการจำหน่ายสินทรัพย์ด้วยยอดเงินรับจากการจำหน่ายสินทรัพย์สุทธิจากภาษีเงินได้ ภายใต้วิธีนี้ ทำให้กระแสเงินทุนจากการดำเนินงานไม่ถูกบิดเบือนไปด้วยผลกระทบทางภาษีของกำไรหรือขาดทุนจากการจำหน่ายสินทรัพย์

3. Flow-through method บางกิจการจะไม่ทำการปันส่วนกำไรเงินได้ในงบกระแสเงินทุน และแสดงเงินที่ได้รับจากการจำหน่ายสินทรัพย์ด้วยยอดก่อนหักกำไรเงินได้ ภายใต้วิธีนี้กระแสเงินทุนจากการดำเนินงานจะลดลงด้วยจำนวนกำไรเงินได้ที่ต้องจ่ายให้กับส่วนที่เป็นกำไรจากการจำหน่ายสินทรัพย์และเพิ่มขึ้นด้วยจำนวนกำไรเงินได้ที่ประหยัดได้จากการขาดทุนจากการจำหน่ายสินทรัพย์

ต่อมา ภายใต้ SFAS 95 Flow-through method เป็นวิธีเดียวเท่านั้นที่อนุญาตให้นำมาใช้ในการจัดทำงบกระแสเงินสด โดยไม่อนุญาตให้กิจการใช้ Book value method กับรายการจำหน่ายสินทรัพย์อีกต่อไป และไม่อนุญาตให้ใช้วิธี Intraperiod tax allocation method เช่นกัน โดยให้เหตุผลว่าวิธีดังกล่าวมีขั้นตอนในการปันส่วนที่ยุ่งยาก ซับซ้อนและคลุมเครือจนไม่คุ้มค่ากับต้นทุนที่ต้องเสียไป

ซึ่งหลายปีก่อนหน้านี้ ข้อวิพากษ์วิจารณ์ในทำนองเดียวกันนี้ก็เคยเกิดขึ้นมาแล้วกับ Intraperiod tax allocation method ที่นำไปใช้ในงบกำไรขาดทุน แต่ในเวลาต่อมาวิธีดังกล่าวนี้ได้กลายเป็นหลักการบัญชีที่ยอมรับโดยทั่วไป ทั้ง APB และ FASB ต่างมองว่าการปันส่วนกำไรเงินได้ในงบกำไรขาดทุนไม่ใช่เรื่องซับซ้อนและคลุมเครือจนเกินไปนัก อีกทั้งเชื่อว่าประโยชน์ที่กิจการจะได้รับจากการปันส่วนน่าจะคุ้มค่ากับต้นทุนที่เสียไป

Nurnberg ให้ความเห็นว่าการปันส่วนกำไรเงินได้ในงบกระแสเงินสดเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้การแยกความแตกต่างระหว่างกระแสเงินสดที่ได้มาจากการดำเนินงาน การลงทุนและการจัดหาเงินเป็นไปอย่างถูกต้อง โดยอาศัยการประมาณเงินสดที่กิจการจ่ายชำระเป็นค่ากำไรเงินได้ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมลงทุนและกิจกรรมจัดหาเงิน ค่าประมาณเหล่านี้สามารถจัดทำขึ้นได้โดยใช้ Intraperiod tax allocation method แม้ว่าการประมาณค่าเหล่านี้จะซับซ้อนและมีความคลุมเครือก็ตาม ค่าที่ประมาณขึ้นนี้ก็ยังดีกว่าไม่มีการประมาณค่าใด ๆ ขึ้นเลย

หากไม่มีการปันส่วนกำไรเงินได้ในงบกระแสเงินสด ก็จะส่งผลให้กระแสเงินสดจากการดำเนินงานต่ำกว่าความเป็นจริงไปเป็นจำนวนเท่ากับกำไรเงินได้ที่ถูกคิดจากกำไรอันเกิดจากกิจกรรมลงทุนและกิจกรรมจัดหาเงิน ซึ่งเท่ากับเป็นการใช้หลักความระมัดระวัง (Conservative) แต่ถ้าหากว่าเกิดผลขาดทุนจากกิจกรรมลงทุนและกิจกรรมจัดหาเงินก็จะส่งผลให้กระแสเงินสดจากการดำเนินงานอาจสูงกว่าความเป็นจริงไปเป็นจำนวนเท่ากับกำไรที่ประหยัดได้จากการขาดทุนอันเกิดจากกิจกรรมลงทุนและกิจกรรมจัดหาเงิน ซึ่งอาจส่งผลให้ผู้ใช้งบการเงินเข้าใจผิดและตัดสินใจผิดพลาดได้หากผลขาดทุนจากกิจกรรมลงทุนและกิจกรรมจัดหาเงินดังกล่าวมีนัยสำคัญ

นอกจากนี้ภายใต้กฎเกณฑ์ล่าสุดของ SFAS 95 กำหนดว่าหากผลกระทบของกำไรเงินได้ของกำไรและขาดทุนอันเกิดจากกิจกรรมลงทุนและกิจกรรมจัดหาเงินมีจำนวนที่เป็นสาระสำคัญ

กิจการควรเปิดเผยผลกระทบดังกล่าว เพื่อให้ผู้ใช้งบการเงินได้ทราบว่าการแสดงเงินสดจากการดำเนินงานที่ปรากฏในงบกระแสเงินสดถูกบิดเบือนด้วยผลกระทบเหล่านั้น

สำหรับกิจการในประเทศไทยแต่เดิมจะจัดทำงบแสดงแหล่งที่มาและใช้ไปของเงินทุน หรืองบแสดงการเปลี่ยนแปลงฐานะการเงินโดยใช้เกณฑ์เงินทุนหมุนเวียน และเริ่มหันมาจัดทำงบกระแสเงินสดแทน เมื่อสมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทยได้ออกมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 25 เรื่อง งบกระแสเงินสด ซึ่งมีเนื้อหาโดยส่วนใหญ่อิงกับ IAS 7 (Revised)

จากข้อโต้แย้งต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการบัญชีกระแสเงินสด (Cash flow accounting) ที่กล่าวมา โดยเฉพาะความคลุมเครือ และความไม่ลงตัวของมาตรฐานการบัญชีที่ถือปฏิบัติกันอยู่ในปัจจุบัน เกี่ยวกับการจำแนกกระแสเงินสด และการปันส่วนภายในเงินได้ ทำให้กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน กระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุน และกระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงิน ขาดความถูกต้องครบถ้วน อันนำไปสู่ความบิดเบือนของอัตราส่วนทางการเงินที่ได้จากการนำข้อมูลของงบกระแสเงินสดมาคำนวณ และเปิด โอกาสให้กิจการเลือกที่จะจำแนกกระแสเงินสดจากการดำเนินงานให้ดูดีขึ้น หรือจัดจำแนกกระแสเงินสดให้สื่อความหมายหรือแสดงผลการดำเนินงานตามทิศทางที่ผู้บริหารต้องการ จึงนำไปสู่ประเด็นปัญหาที่นำมาศึกษาในครั้งนี้ว่า ผลกระทบของการจัดจำแนกภายในเงินได้ที่เกิดจากกำไรหรือขาดทุนไปไว้ในกระแสเงินสดจากการดำเนินงานทั้งหมด และการปันส่วนภายในเงินได้ให้กับกิจกรรมลงทุนและกิจกรรมจัดหาเงินที่เป็นแหล่งของการภายในเงินได้ให้ถูกต้องนั้นส่งผลกระทบต่อภาวะทั้งงบกระแสเงินสดโดยใช้อัตราส่วนทางการเงินที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญหรือไม่ ซึ่งผลดังกล่าวอาจนำไปสู่การตัดสินใจของผู้ใช้งบการเงินที่ผิดพลาด

8. การวิเคราะห์งบกระแสเงินสดโดยใช้อัตราส่วนทางการเงิน

แม้ว่ากระแสเงินสดจากการลงทุนและการจัดหาเงินจะถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญของงบกระแสเงินสดก็ตาม แหล่งที่มาของกระแสเงินสดที่ผู้วิเคราะห์ทางการเงินจะต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษคือกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน ในการวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงินจากงบกระแสเงินสด ผู้วิเคราะห์ต้องระวังผลกระทบของรายการผิดปกติ ซึ่งอาจทำให้กระแสเงินสดจากการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องบิดเบือนไป ทำให้ผู้ใช้งบการเงินเข้าใจคลาดเคลื่อน

ในการศึกษาครั้งนี้ อัตราส่วนทางการเงินที่ใช้ในการวิเคราะห์กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน มีดังนี้

1. การประเมินความสามารถในการชำระหนี้และสภาพคล่อง (Liquidity) เป็นการประเมินความสามารถของกิจการในการได้มาซึ่งเงินสดและความสามารถในการจ่ายชำระหนี้ของกิจการ

ในอนาคต การวิเคราะห์จึงมุ่งเน้นพิจารณาว่ากิจการมีความสามารถที่จะก่อให้เกิดกระแสเงินสดเพียงพอต่อการชำระภาระผูกพันต่าง ๆ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงว่ากิจการมีสภาพคล่องที่ดี โดยอัตราส่วนทางการเงินที่นำมาใช้ประกอบด้วยอัตราส่วนวัดความสามารถในการชำระหนี้และสภาพคล่อง ดังนี้

1.1 อัตราส่วนวัดความสามารถในการจ่ายคืนหนี้ (Cash debt coverage) ความสามารถของกิจการในการดำรงอยู่ขึ้นอยู่กับความสามารถในการจ่ายคืนเงินต้นเมื่อครบกำหนดชำระอัตราส่วนสำคัญ ๆ ที่ผู้ให้กู้หรือเจ้าหนี้มักจะนำมาใช้ในการประเมินความสามารถของกิจการในการจ่ายชำระคืนหนี้คือ

$$\text{อัตราส่วนกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน} = \frac{\text{กระแสเงินสดจากการดำเนินงานสะสม}}{\text{หนี้สินหมุนเวียน}}$$

โดยที่

$$\text{กระแสเงินสดจากการดำเนินงานสะสม} = \text{กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน} - \text{เงินปันผล}$$

ทั้งนี้กระแสเงินสดจากการดำเนินงานสะสม หมายถึง กระแสเงินสดจากการดำเนินงานที่กิจการจะสามารถนำไปใช้ในการลงทุนต่อในสินทรัพย์ฝ่ายทุน ซึ่งก็คือกระแสเงินสดจากการดำเนินงานหักด้วยเงินปันผลจ่ายทั้งหมดในปีนั้นๆ และหนี้สินหมุนเวียนก็คือหนี้สินที่ถึงกำหนดชำระในปีนั้น ๆ

1.2 อัตราส่วนวัดความสามารถในการจ่ายเงินปันผล (Cash dividend coverage) อัตราส่วนนี้ใช้วัดความสามารถของกิจการในการก่อให้เกิดกระแสเงินสดจากการดำเนินงานที่จะนำไปจ่ายเป็นเงินปันผลให้กับผู้ถือหุ้น อัตราส่วนนี้สามารถนำไปใช้ในการประเมินความสามารถของกิจการในการจ่ายเงินปันผลให้กับผู้ถือหุ้นทุกประเภท ได้แก่ผู้ถือหุ้นบุริมสิทธิ์หรือผู้ถือหุ้นสามัญ

$$\text{อัตราส่วนวัดความสามารถในการจ่ายเงินปันผล} = \frac{\text{กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน}}{\text{เงินปันผลจ่ายทั้งหมด}}$$

1.3 อัตราส่วนวัดความสามารถในการลงทุนในสินทรัพย์ฝ่ายทุน (Capital Expenditures) อัตราส่วนนี้ใช้ประเมินว่ากิจการยังคงมีความสามารถในการก่อให้เกิดกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน (แหล่งภายใน) ได้มากน้อยเพียงใดที่จะสามารถนำไปลงทุนในสินทรัพย์ฝ่ายทุนใหม่ ๆ ได้โดยไม่ต้องพึ่งพาเงินทุนจากแหล่งภายนอก

$$\text{รายจ่ายลงทุนในสินทรัพย์ฝ่ายทุน} = \frac{\text{กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน} - \text{เงินปันผลจ่ายรวม}}{\text{เงินสดจ่ายเพื่อซื้อสินทรัพย์ฝ่ายทุน}}$$

1.4 ความเพียงพอของกระแสเงินสด (Cash flow adequacy) อัตราส่วนนี้เป็นตัวบ่งชี้ความสามารถของกิจการในการก่อให้เกิดกระแสเงินสดที่เพียงพอต่อการจ่ายชำระหนี้ การจ่ายเงินปันผลและการลงทุนใหม่ ๆ ค่าที่เกิน 1 ขึ้นไปติดต่อกันหลาย ๆ งวดจะเป็นตัวสะท้อนความสามารถของกิจการที่น่าพึงพอใจในการก่อให้เกิดกระแสเงินสดที่เพียงพอต่อการจ่ายชำระภาระผูกพันต่าง ๆ

$$\text{ความพอเพียงของกระแสเงินสด} = \frac{\text{กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน}}{\text{(หนี้สินระยะยาวที่ครบกำหนดชำระในระหว่างปี + เงินปันผลจ่าย + เงินสดจ่ายเพื่อซื้อ สินทรัพย์ฝ่ายทุน)}}$$

2. การประเมินคุณภาพกำไร (Quality of earnings) งบกระแสเงินสดช่วยให้ผู้ใช้งบการเงินทราบถึงสาเหตุที่ทำให้เกิดความแตกต่างระหว่างกำไรตามเกณฑ์สิทธิกับกระแสเงินสดจากการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง การทราบสาเหตุที่ทำให้เกิดความแตกต่างเช่นนั้นขึ้นจะช่วยให้ผู้วิเคราะห์สามารถประเมินคุณภาพกำไรของกิจการได้ดีขึ้น

$$\text{คุณภาพกำไร (QE)} = \frac{\text{กระแสเงินสดจากการดำเนินงานก่อนหักดอกเบี้ยและภาษีเงินได้}}{\text{EBITDA}}$$

โดยที่

EBITDA = กำไรก่อนหักดอกเบี้ยจ่าย ภาษีเงินได้ ค่าเสื่อมราคาและค่าตัดจำหน่ายต่าง ๆ (ตลอดจนรายการที่มีใช้เงินสดอื่น ๆ)

อัตราส่วนนี้มีวัตถุประสงค์คือเพื่อให้ข้อมูลที่เป็นตัวบ่งบอกถึงความแตกต่างระหว่างกระแสเงินสดจากการดำเนินงานกับกำไรที่ได้รายงานไว้ในงบกำไรขาดทุน ซึ่งจะช่วยให้ผู้วิเคราะห์มองเห็นความแตกต่างของกำไรตามเกณฑ์เงินสดกับกำไรตามเกณฑ์คงค้างได้อย่างชัดเจน ซึ่งเป็นสัญญาณเตือนภัยให้กับผู้วิเคราะห์ค้นหาสาเหตุของความแตกต่างดังกล่าว โดยทั่วไปอัตราส่วนคุณภาพกำไรยิ่งสูงเท่าไรกำไรก็ยิ่งมีคุณภาพมากขึ้นเท่านั้น

กำไรจะถือว่ามีความคุณภาพต้องเป็นกำไรที่เกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอไม่ผันผวนขึ้นลงอย่างรุนแรงจากเส้นแนวโน้มของกำไร (Trend Line) ในช่วงที่ผ่านมา และจะต้องเป็นกำไรที่ได้จากการดำเนินงานอย่างแท้จริง นอกจากนี้กำไรที่มีคุณภาพสูงจะสามารถสะท้อนถึงเหตุการณ์ในอดีตและศักยภาพของกำไรในอนาคต

3. การวัดผลตอบแทนที่เป็นเงินสด (Cash Flow Returns) หรือประสิทธิภาพในการดำเนินงาน (Efficiency) เพื่อสะท้อนผลตอบแทนจากการใช้สินทรัพย์ เนื่องจากประสิทธิภาพ

ในการก่อให้เกิดกระแสเงินสดของกิจการจะเกี่ยวเนื่องโดยตรงกับความสามารถในการทำกำไรและผลตอบแทนที่กิจการจะต้องจ่ายให้แก่ผู้ลงทุน ทั้งนี้อัตราส่วนที่นำมาวิเคราะห์ มีดังนี้

3.1 กระแสเงินสดต่อหุ้น (Cash Flow per Share) จากการดำเนินงานที่นำมาใช้ในการคำนวณหมายถึง กระแสเงินสดจากการดำเนินงานที่จะสามารถนำไปจ่ายเงินปันผลให้ผู้ถือหุ้นสามัญหรือผู้ถือหุ้นอื่นที่เทียบเท่าผู้ถือหุ้นสามัญ เมื่อมีการตีความหมายอัตราส่วนนี้ต้องใช้ความระมัดระวังก็จะให้ข้อมูลบางอย่างกับผู้วิเคราะห์ เนื่องจากเป็นอัตราส่วนที่บ่งบอกถึงกระแสเงินสดจากการดำเนินงานที่เกิดขึ้นจากแต่ละหุ้นที่ผู้ถือหุ้นสามัญนำมาลงทุน

$$\text{กระแสเงินสดต่อหุ้น} = \frac{\text{กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน - เงินปันผลจ่ายหุ้นบุริมสิทธิ}}{\text{จำนวนหุ้นสามัญที่ถืออยู่ ณ วันที่คำนวณ}}$$

3.2 อัตราส่วนผลตอบแทนที่เป็นเงินสดต่อการลงทุน (Cash flow return on investment) ได้แก่

ผู้วิเคราะห์สามารถใช้อัตราผลตอบแทนที่เป็นเงินสดต่อการลงทุนในสินทรัพย์รวมของกิจการ โดยอัตราส่วนนี้เป็นตัวบ่งบอกความสามารถของกิจการในการก่อให้เกิดผลตอบแทนในรูปแบบเงินสดจากการลงทุนในสินทรัพย์

$$\text{อัตราส่วนผลตอบแทนที่เป็นเงินสดต่อสินทรัพย์รวม} = \frac{\text{กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน}}{\text{สินทรัพย์รวมถัวเฉลี่ย}}$$

4. อัตราส่วนแสดงสภาพความเสี่ยง (Leverage Ratio) เป็นกลุ่มของอัตราส่วน ที่คำนวณขึ้นเพื่อเป็นข้อมูลช่วยในการพิจารณาสภาพเสี่ยงของกิจการ อัตราส่วนที่ใช้วัดความเสี่ยงของธุรกิจมีดังนี้

อัตราส่วนผลตอบแทนที่เป็นเงินสดต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Cash return on stockholder's equity) ผู้วิเคราะห์สามารถวิเคราะห์อัตราผลตอบแทนที่เป็นเงินสดต่อส่วนของผู้ถือหุ้น โดยพิจารณาในแง่ของการลงทุนในแหล่งระยะยาว ซึ่งมีแหล่งที่มาของเงินทุนจากผู้เป็นเจ้าหนี้ระยะยาว เช่น ผู้ถือหุ้นกู้ และผู้ถือหุ้นทุน อัตราส่วนนี้จะบ่งบอกความสามารถของกิจการ ซึ่งสามารถใช้ในการประเมินความเสี่ยง หรือใช้ในการพยากรณ์ความล้มเหลวของธุรกิจได้

$$\text{อัตราส่วนผลตอบแทนที่เป็นเงินสดต่อส่วนของผู้ถือหุ้น} = \frac{\text{กระแสเงินสดจากการดำเนินงาน}}{\text{ส่วนของผู้ถือหุ้น}}$$

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาในครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ทำการค้นคว้า และตรวจสอบเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแยกประเภทได้ดังนี้

งานวิจัยในประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษารั้งนี้ ประกอบด้วย

วรศักดิ์ ทูมมานนท์ (2543) ศึกษาการจัดทำงบกระแสเงินสดและการเปิดเผยข้อมูลของบริษัทจดทะเบียนในช่วงปี 2537 – 2542 โดยศึกษากลุ่มบริษัทจดทะเบียนทุกกลุ่มยกเว้นบริษัทในกลุ่มธนาคารพาณิชย์ กลุ่มเงินทุนและหลักทรัพย์ และกลุ่มบริษัทประกันภัยและกลุ่มประกันชีวิต (เนื่องจากบริษัทในกลุ่มดังกล่าวต้องจัดทำงบกระแสเงินสดโดยมีรูปแบบเฉพาะที่ถือปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ในการจัดทำและการเปิดเผยข้อมูลที่หน่วยงานของรัฐเป็นผู้กำหนด) ศึกษาจากข้อมูลดิบโดยตรงจากงบกระแสเงินสดของบริษัทจดทะเบียนที่นำส่งต่อตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย สำหรับงวดสิ้นสุด 31 ธันวาคม 2537 – 2542 โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อจัดทำข้อสังเกตและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการแสดงรายการและเปิดเผยข้อมูลในงบกระแสเงินสด เพื่อเป็นแนวทางสำหรับสมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทยในการพิจารณาปรับปรุงมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 25 เรื่อง งบกระแสเงินสด เพื่อลดความคลุมเครือของข้อกำหนดต่าง ๆ และเป็นแนวทางให้ในการจัดทำงบกระแสเงินสดให้ถูกต้องยิ่งขึ้น

ผลการวิจัยพบว่าการจัดทำและการเปิดเผยข้อมูลในงบกระแสเงินสดของบริษัทจดทะเบียนในช่วงดังกล่าวมีแนวทางปฏิบัติที่แตกต่างจากข้อกำหนดของมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 25 เรื่อง งบกระแสเงินสด ในหลาย ๆ ประเด็น เช่น

1. บริษัทจำแนกกระแสเงินสดเข้าสู่กิจกรรมไม่ถูกต้อง
2. บริษัทแสดงกระแสเงินสดรับและจ่ายที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมลงทุนและกิจกรรมจัดหาเงินเป็นยอดสุทธิทั้ง ๆ ที่มาตรฐานการบัญชีกำหนดให้แสดงกระแสเงินสดรับและเงินสดจ่ายที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมดังกล่าวแยกจากกัน
3. บริษัทส่วนใหญ่อาศัยความคลุมเครือของข้อกำหนดต่าง ๆ ของมาตรฐานการบัญชีที่เปิดโอกาสให้กิจการสามารถจำแนกรายการเดียวกันเข้าสู่กิจกรรมได้มากกว่าหนึ่งประเภท ทำให้กิจการเกิดความสับสนในทางเลือกปฏิบัติและใช้เป็นเครื่องมือในการบิดเบือนกระแสเงินสดสุทธิจากกิจกรรมดำเนินงาน เป็นต้น

ทั้งนี้ผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการจำแนกกระแสเงินสดสำหรับภาษีเงินได้ที่มีผลกระทบกับกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานสามารถสรุปได้ดังนี้

บริษัทจัดกระแสเงินสดจากภาษีเงินได้ทั้งจำนวนเป็นกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน และไม่ได้ปันส่วนกระแสเงินสดจากภาษีเงินได้ไปสู่กิจกรรมลงทุนหรือกิจกรรมจัดหา

เงินที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะว่าในกรณีที่บริษัทสามารถระบุกระแสเงินสดของภาษีเงินได้ว่าเป็นรายการที่ก่อให้เกิดกระแสเงินสดที่จัดเป็นกิจกรรมลงทุนหรือกิจกรรมจัดหาเงินได้โดยเจาะจง บริษัทควรจัดกระแสเงินสดของค่าภาษีเงินได้ไปตามกิจกรรมนั้น ทั้งนี้ เป็นไปตามแนวทางที่สนับสนุนให้ถือปฏิบัติในย่อหน้าที่ 37 ของมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 25 เรื่อง งบกระแสเงินสด

บริษัทไม่เปิดเผยจำนวนภาษีเงินได้ที่จ่ายทั้งหมดในระหว่างรอบระยะเวลาบัญชีในงบกระแสเงินสด ผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะว่า บริษัทต้องเปิดเผยจำนวนภาษีเงินได้ที่จ่ายทั้งหมดในระหว่างรอบระยะเวลาบัญชีในงบกระแสเงินสด ทั้งนี้เป็นไปตามข้อกำหนดในย่อหน้าที่ 33 ของมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 25 เรื่อง งบกระแสเงินสด

บริษัทไม่หักกำไรจากการขายสินทรัพย์/ส่วนแบ่งกำไรจากการลงทุนในบริษัทร่วมและย่อยจากกำไรหรือขาดทุนสุทธิในกิจกรรมดำเนินงาน ผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะว่า บริษัทต้องหักรายการดังกล่าวจากกำไรหรือขาดทุนสุทธิ เนื่องจากกระแสเงินสดที่เกี่ยวข้องกับรายการดังกล่าวเป็นกระแสเงินสดที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมลงทุน ทั้งนี้ เป็นไปตามข้อกำหนดในย่อหน้าที่ 15 และ 21 ของมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 25 เรื่อง งบกระแสเงินสด

บริษัทแสดงกระแสเงินสดสุทธิจากกิจกรรมดำเนินงานโดยการปรับปรุงกำไรก่อนหักดอกเบี้ยและภาษีเงินได้ด้วยผลที่เกิดจากรายการอื่นที่ไม่กระทบเงินสด รายการอื่นทั้งหมดซึ่งกระทบเงินสดอันเกิดจากกระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุนหรือกิจกรรมจัดหาเงิน และการเปลี่ยนแปลงในสินทรัพย์และหนี้สินดำเนินงาน (ยกเว้นดอกเบี้ยค้างจ่ายและภาษีเงินได้ค้างจ่าย) ที่เกิดขึ้นในระหว่างรอบระยะเวลาบัญชี และแสดงจำนวนเงินของดอกเบี้ยและภาษีเงินได้คืนบุคคลที่จ่ายทั้งหมดในระหว่างรอบระยะเวลาบัญชีเป็นรายการหักจากเงินสดได้มา (ใช้ไป) จากกิจกรรมดำเนินงานก่อนหักดอกเบี้ยและภาษีเงินได้ ผู้วิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะว่า แม้ว่าการแสดงกระแสเงินสดสุทธิจากกิจกรรมดำเนินงานโดยใช้วิธีดังกล่าวจะมีแนวโน้มที่เสนอแนะไว้ในมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 25 แต่ก็เป็นวิธีที่ยอมรับโดยทั่วไปในทางปฏิบัติ เนื่องจากให้ผลลัพธ์ไม่แตกต่างไปจากวิธีการที่มาตรฐานการบัญชีเสนอแนะ อีกทั้งให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้งบการเงินในการพิจารณาความสามารถของกิจการที่จะจ่ายดอกเบี้ยและภาษีเงินได้ออกไปจากกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน

ธนิกร ระพนาโพวรรณ (2545) ศึกษาปัญหาในการจัดทำงบกระแสเงินสดให้สอดคล้องกับมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 25 เรื่องงบกระแสเงินสด ใช้วิธีการศึกษาโดยออกแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลจากบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (ยกเว้น บริษัทประกอบกิจการธนาคารพาณิชย์ เงินทุนหลักทรัพย์ ประกันภัยและประกันชีวิตและบริษัทจดทะเบียนที่อยู่ระหว่างการแก้ไขดำเนินงาน) ขนาดตัวอย่างจำนวน 68 บริษัท แล้วทำการสุ่มตัวอย่างแบบ Quota

Sampling ตามสัดส่วนของประเภทธุรกิจดังนี้ 1. อุตสาหกรรม 2. เกษตรอุตสาหกรรม 3. บริการ 4. การพาณิชย์ 5. อื่น ๆ (คือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจัดอยู่ในหมวดพัฒนาสังหาริมทรัพย์ หมวดอื่น ๆ)

ผลการศึกษาพบว่า ในการจัดทำกระแสเงินสดหัวข้อที่ก่อให้เกิดความยุ่งยากในการจัดทำมากที่สุด คือ กิจกรรมดำเนินงาน รองลงมาคือ กิจกรรมจัดหาเงินและกิจกรรมลงทุน ตามลำดับ

สาเหตุหลักที่ก่อให้เกิดความยุ่งยากดังกล่าวมาจาก

1. ปัญหาด้านข้อมูลของบริษัทซึ่งมีความซับซ้อนไม่ครบถ้วน
2. รองลงมาคือ ปัญหาด้านมาตรฐานการบัญชีเนื่องจากภาษาที่ใช้ในมาตรฐานการบัญชีนั้นเป็นภาษาทางการ อ่านเข้าใจยาก คำอธิบายรายการต่างๆ ไม่ชัดเจน ตัวอย่างประกอบมีน้อยเกินไปไม่ครอบคลุมรายการค้าที่เกิดขึ้นจริง
3. ปัญหาด้านผู้จัดทำซึ่งยังขาดความรู้ความเข้าใจในการจัดทำกระแสเงินสดอย่างแท้จริง ประกอบกับในการจัดทำกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานต้องปรับกระทบรายการกำไรสุทธิให้เป็นกระแสเงินสดรับและกระแสเงินสดจ่ายสุทธิ ซึ่งต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจในการจัดทำอย่างมาก
4. ปัญหาในการวิเคราะห์จำแนกรายการบางรายการ

มุกดา ไควหกุล และ พรทิพย์ โชติคุณากิตติ (2545) ศึกษาการพยากรณ์ความล้มเหลวของธุรกิจโดยใช้ข้อมูลงบกระแสเงินสดของธุรกิจที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยการแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 2 กลุ่ม คือบริษัทที่ล้มเหลวทางการเงิน (คือบริษัทที่อาจถูกเพิกถอนจากตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย หรือบริษัทที่ห้ามมิให้มีการซื้อขายหลักทรัพย์ชั่วคราวและบริษัทที่ถูกกำหนดให้ฟื้นฟูกิจการ) และบริษัทที่ไม่ล้มเหลวทางการเงิน โดยศึกษาย้อนหลัง 3 ปี คือปี 2542, 2541, 2540 และเฉลี่ย 3 ปี อัตราส่วนทางการเงิน 9 อัตราส่วนจากงบกระแสเงินสด เป็นตัวชี้ถึงความล้มเหลวและไม่ล้มเหลวทางการเงินของธุรกิจ

ผลการศึกษาพบว่า ข้อมูลในงบกระแสเงินสดปี 2540 และ 2541 ไม่สามารถอธิบายความแตกต่างระหว่างกลุ่มตัวอย่างของบริษัทที่ล้มเหลวและไม่ล้มเหลวทางการเงินได้ อย่างไรก็ตาม ถ้าพิจารณาเฉพาะปี 2542 หลังการเกิดวิกฤตทางเศรษฐกิจปี 2540 อัตราส่วนที่มีความสำคัญในการพยากรณ์ความล้มเหลวของธุรกิจ คืออัตราส่วนแสดงความสามารถในการชำระหนี้ (Solvency: CFO/ TD) ซึ่งแสดงให้เห็นความสามารถในการจ่ายชำระหนี้ระยะสั้นและหนี้สินระยะยาว และถ้าพิจารณาค่าเฉลี่ยของอัตราส่วนทั้ง 3 ปีแล้ว พบว่า อัตราส่วนผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น

(CFO/ TE) จะเป็นตัวแปรสำคัญในการพยากรณ์ความล้มเหลวทางการเงินของธุรกิจได้ดีกว่า ซึ่งแสดงให้เห็นถึงสถานะของธุรกิจในอดีตที่ตอบสนองต่อแทนของผู้ถือหุ้นในการก่อให้เกิดกระแสเงินสด

ช่อทิพย์ โกคิม (2547) ได้สรุปงานวิจัยในอดีตที่เกี่ยวกับการประเมินคุณภาพกำไรว่ามีอยู่หลายแนวทางด้วยกัน ดังต่อไปนี้

1. คุณภาพกำไรของกำไรที่แตกต่างกันเกิดขึ้นจากผลกระทบจากการเลือกหลักการบัญชีตามหลักความระมัดระวังหรือหละหลวมในการจัดทำรายงานทางการเงิน (White et al., 1997; Stickney, 1996; Pearlman, 1978) ซึ่งเป็นไปตามผลการวิจัยของ Penman and Zhang (2002) ที่สรุปผลการวิจัยเกี่ยวกับวิธีการปฏิบัติทางบัญชีด้วยความระมัดระวังจะทำให้เกิดกำไรที่มีคุณภาพและเป็นกำไรที่ยั่งยืน

2. คุณภาพกำไรของกำไรที่แตกต่างกันในแต่ละกิจการเกิดจากความแตกต่างของกำไรที่คำนวณขึ้นตามเกณฑ์คงค้างกับกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน กำไรที่มีคุณภาพคือกำไรที่ใกล้เคียงกระแสเงินสด เนื่องจากกำไรที่คำนวณขึ้นตามเกณฑ์คงค้าง รายการบางรายการอาจได้รับอิทธิพลของการเข้าแทรกแซงกระบวนการจัดทำรายงานทางการเงิน โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะสร้างผลประโยชน์ส่วนตัวเป็นสำคัญ โดยการตั้งค่ารายการค้างรับค้างจ่ายสูงกว่าที่ควรจะเป็น ก่อให้เกิดความแตกต่างระหว่างกำไรสุทธิกับกระแสเงินสดจากการดำเนินงานเป็นเครื่องบ่งบอกกำไรที่ไม่มีคุณภาพ งานวิจัยในอดีตแสดงให้เห็นว่ากิจการที่มีการตั้งรายการคงค้างที่สูงกว่าปกติจะทำให้กำไรที่จากการคำนวณขึ้นตามเกณฑ์คงค้างเป็นกำไรที่ไม่มีคุณภาพ (Slaon, 1996; Xie, 2001; Dechow & Dichev, 2002) และการวิจัยของ Myers and Thomas (2003) ที่แสดงว่าการเปลี่ยนแปลงผู้สอบบัญชีไม่ทำให้รายการค้างรับค้างจ่ายที่ขึ้นอยู่กับการพิจารณาของผู้บริหารลดลง แต่การมีคณะกรรมการตรวจสอบจะทำให้ให้นักลงทุนมีความเชื่อมั่นในกำไรมากขึ้น โดยแสดงออกจากระดับราคาหลักทรัพย์ที่ปรับเปลี่ยนขึ้นหลังมีการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ Wild, (2001) จะเห็นได้ว่าการประมาณการรายการคงค้างมีส่วนที่สำคัญในการกำหนดคุณภาพกำไร ซึ่งแนวทางในการประเมินคุณภาพของรายการคงค้างมีด้วย 2 แนวทาง กล่าวคือ

2.1 กำไรวัดจากประสิทธิภาพการดำเนินงานที่ดีกว่าภายใต้กระแสเงินสด เป็นการศึกษาการบิดเบือนตัวเลขจากการตั้งค่ารับค้างจ่าย (Errors in Estimating Accruals)

2.2 การศึกษาจากตัวแบบในด้านของ “Discretionary Accruals” เป็นการใช้ประโยชน์จากรายการค้างรับค้างจ่ายซึ่งมีผลกระทบต่อกำไรสุทธิประจำปีของผู้บริหารเพื่อเป้าหมายบางอย่าง

3. ในส่วนของการวิเคราะห์คุณภาพกำไรจากความแปรปรวนและความเสี่ยงไปจากเส้นแนวโน้มกำไรในช่วงที่ผ่านมาที่แสดงว่ากิจการที่มีความผันผวนของกำไรต่ำเป็นกิจการที่มีความเสี่ยงต่ำและมีกำไรที่มีคุณภาพ (White et al.; 1997; Penman, 2003; Schipper & Vincent,

2003) แต่บางครั้งกำไรที่มีคุณภาพสูงอาจเกิดมาจากการใช้เทคนิคการเก็งกำไรในรายการค้างรับ ค้างจ่ายเพื่อลดความผันผวนของกำไรเพื่อก่อให้เกิดกำไรที่มีคุณภาพ (Leuz et al., 2003)

งานวิจัยต่างประเทศในอดีตที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาค้างรับนี้ ประกอบด้วย

1. Livnat and Zarowin (1990) ศึกษาเรื่อง The Incremental Information Content of Cash-Flow Components ให้ความสำคัญกับรายละเอียดหรือส่วนประกอบของกระแสเงินสดจาก กิจกรรมดำเนินงาน กิจกรรมลงทุนและกิจกรรมจัดหาเงิน ซึ่งตามมาตรฐานการบัญชีแห่งประเทศไทย สหรัฐอเมริกา ฉบับที่ 95 (SFAS No.95) กำหนดให้ต้องมีการเปิดเผยรายละเอียดหรือข้อมูลของ งบกระแสเงินสด เพื่อตรวจสอบว่าการจำแนกรายการในกิจกรรมดำเนินงาน กิจกรรมลงทุนและ กิจกรรมจัดหาเงินที่แตกต่างกันมีผลต่อผลตอบแทนในหลักทรัพย์หรือไม่ โดยการสุ่มตัวอย่าง บริษัทจาก Compustat Annual Industrial File ที่มีระยะเวลาบัญชีสิ้นสุดเดือนธันวาคม มีข้อมูลทางการเงินที่จะจัดทำงบกระแสเงินสด มีราคาตลาดหุ้นสามัญ และมีข้อมูลผลตอบแทนรายเดือน เพื่อใช้ในการประมาณผลตอบแทนสะสมที่ผิดปกติ

ผลการศึกษาพบว่า การจำแนกรายการกระแสเงินสดตามกิจกรรมดำเนินงาน การลงทุน และการจัดหาเงิน ตามข้อกำหนดของมาตรฐานการบัญชีแห่งประเทศไทย ฉบับที่ 95 นั้น สามารถอธิบายการเปลี่ยนแปลงในราคาหุ้นได้ดีขึ้น ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้ลงทุนในการใช้ข้อมูล เพื่อการตัดสินใจลงทุนได้ดียิ่งขึ้น แต่ในทางตรงข้ามการแตกรายละเอียดของรายการในงบกระแส เงินสดจากการลงทุนไม่ได้ช่วยในการอธิบายการเปลี่ยนแปลงในราคาหุ้นมากขึ้นแต่อย่างใด

นอกจากนี้ผลการศึกษาข้างชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่ารายละเอียดหรือข้อมูลที่ประกอบกัน เป็นงบการเงินนั้นมีประโยชน์มากกว่าจำนวนกำไรที่ปรากฏในบรรทัดสุดท้ายของงบการเงิน (Financial Statements contain more information than the “bottom-line” earnings figure: P26)

2. Ward and Foster (2002) ศึกษาเรื่อง Estimated Operating Cash Flow, Reported Cash Flow from Operating Activities, And Financial Distress ทำการศึกษาความแตกต่างระหว่าง ประมาณการกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน (Estimated Operating Cash Flow) โดยประมาณ การขึ้นจากข้อมูลทางการเงินที่จัดทำตามเกณฑ์สิทธิ กับกระแสเงินสดจากการดำเนินงานในงบกระแส เงินสด (Reported Cash Flow from Operating Activities) ด้วยการแบ่งข้อมูลหรือกลุ่มตัวอย่าง ทางการเงินของธุรกิจ โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็น 2 กลุ่ม คือบริษัทที่ล้มเหลวทางการเงินและบริษัท ที่ไม่ล้มเหลวทางการเงิน ใช้เทคนิคการวิเคราะห์การถดถอยโลจิสติก (Logistic Regression Analysis)

ผลการศึกษาพบว่าข้อมูลที่ได้จากกระแสเงินสดจากการดำเนินงานในงบกระแสเงินสด จัดเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างมีนัยสำคัญ (Value-Relevant Information) มากกว่าข้อมูล ทางการเงินที่จัดทำขึ้นตามเกณฑ์สิทธิ (Accrual Accounting) อันได้แก่งบกำไรขาดทุน งบดุล

และประมาณการกระแสเงินสดจากการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Bahnson et al (1996) ที่ค้นพบความแตกต่างดังกล่าว

สรุปงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่างบกระแสเงินสด (Cash Flow Statement) ให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ใช้งบการเงินและบุคคลทั่วไปมากกว่าข้อมูลที่จัดทำขึ้นตามเกณฑ์คงค้างที่แสดงอยู่ในงบกำไรขาดทุนและงบดุล โดยเฉพาะกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน (Cash Flow from Operating Activities: CFO) นั้นมีผู้ให้ความสนใจและให้ความสำคัญเป็นจำนวนมากเนื่องจากกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงานสะท้อนให้เห็นความสามารถในการก่อให้เกิดกระแสเงินสดจากการดำเนินงานของกิจการ และอัตราส่วนทางการเงินที่คำนวณได้จากข้อมูลกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน (CFO) สามารถบ่งชี้ความอยู่รอดหรือล้มเหลวทางการเงินของธุรกิจได้ดีกว่ากำไรที่จัดทำขึ้นตามเกณฑ์คงค้าง ในปัจจุบันด้วยความไม่ลงตัวของมาตรฐานการบัญชีเกี่ยวกับการจำแนกรายการของงบกระแสเงินสด เปิดโอกาสให้กิจการสามารถที่จะบิดเบือนกระแสเงินสดจากการดำเนินงานให้ดูดีขึ้นหรือจัดจำแนกกระแสเงินสดให้ผิดประเภทเพื่อสื่อความหมายไปตามทิศทางที่ผู้บริหารต้องการ นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อคุณภาพของกำไรของกิจการ ซึ่งคุณภาพกำไรเป็นตัวกำหนดมูลค่าหุ้น

ความคลุมเครือของการจำแนกรายการในงบกระแสเงินสดนับว่าเป็นปัญหาที่มีผู้วิจัยหลาย ๆ ท่านให้ข้อเสนอแนะว่าควรที่ผู้ใช้งบกระแสเงินสด เช่น ผู้ลงทุน เจ้าหนี้ เป็นต้น จะได้รับทราบถึงการบิดเบือนของข้อมูลที่น่าเสนอในงบกระแสเงินสดและทำการปรับปรุงข้อมูลก่อนนำไปใช้ตัดสินใจ และช่วยให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการออกมาตรฐานการบัญชีจะได้นำข้อเสนอแนะ และข้อโต้แย้งดังกล่าวมาพิจารณาในการปรับปรุงแก้ไขมาตรฐานการบัญชีฉบับที่ 25 เรื่องงบกระแสเงินสด เพื่อลดความสับสนในการจำแนกรายการ อันจะนำไปสู่การจัดทำงบกระแสเงินสด ที่ถูกต้องและให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์เชิงเศรษฐกิจแก่ผู้ใช้งบกระแสเงินสด นอกจากนี้ยังเป็นการชี้ให้เห็นว่ารายละเอียดที่เป็นเบื้องหลังหรือแหล่งที่มาของตัวเลขที่แสดงในบรรทัดสุดท้ายของงบการเงินหรือกำไรสุทธินั้นเป็นส่วนที่มีความสำคัญมาก

ดังนั้น การศึกษารุ่นนี้มุ่งเน้นที่การบิดเบือนของภาษีเงินได้ที่มีต่อกระแสเงินสดจากกิจกรรมดำเนินงาน ว่ามีนัยสำคัญหรือไม่ โดยศึกษาอัตราส่วนทางการเงินที่ได้จากข้อมูลในงบกระแสเงินสดของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยว่าก่อนปรับปรุงและหลังปรับปรุงภาษีเงินได้ที่มีแหล่งที่มาจากกระแสเงินสดจากกิจกรรมลงทุน และกระแสเงินสดจากกิจกรรมจัดหาเงินว่าส่งผลกระทบต่ออัตราส่วนทางการเงินที่มาจากกระแสเงินสดจากการ

ดำเนินอย่างมีนัยสำคัญหรือไม่ตลอดจนส่งผลกระทบต่อคุณภาพกำไรของกิจการอย่างมีนัยสำคัญหรือไม่

มหาวิทยาลัยบูรพา
Burapha University